

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Кваліфікаційна робота бакалавра
на тему: **«МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ
ПРОДОВОЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ КРИЗИ»**

Виконав:

студент 4 курсу, групи УО-41

спеціальності

292 Міжнародні економічні відносини

освітньої програми

«Міжнародні економічні відносини»

першого (бакалаврського)

рівня вищої освіти

Громов В.О.

Керівник:

к. геогр. н., проф. Казакова Надія Артурівна

Рецензент:

Харків – 2025

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин та
логістики

Анна ЗАЙЦЕВА

«__» _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Громову Вадиму Олександровичу

1. Тема роботи Місце України на світовому ринку продовольства в контексті глобальної продовольчої кризи

керівник роботи к. геогр. н., проф. Казакова Надія Артурівна

затверджені наказом по університету від «__» __ 20__ р. № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

дослідити сутність глобальної продовольчої кризи; розглянути структуру світового ринку продовольства; проаналізувати головних експортерів продовольчих товарів та порівняти між собою; розглянути місце України на

світовому ринку продовольства та виявити, які проблеми впливають на аграрний сектор економіки провідних експортерів;

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Теоретико-методичні засади функціонування світового ринку продовольства та місце України в ньому
2	Аналітичний огляд позицій України на аграрно-продовольчому ринку товарів

5. Дата видачі завдання _____

Студент

Вадим ГРОМОВ

Керівник роботи

Надія КАЗАКОВА

АНОТАЦІЯ

Громов В.О. Місце України на світовому ринку продовольства в контексті глобальної продовольчої кризи : кваліфікаційна робота бакалавра [Рукопис]. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2025. 73 с.

Кваліфікаційна робота бакалавра присвячена аналізу місця України на світовому ринку продовольства в контексті глобальної продовольчої кризи. У роботі розкрито вплив війни, пандемії, кліматичних змін і логістичних обмежень на експортний потенціал українського аграрного сектору та його роль у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки. Структура роботи включає вступ, два розділи, висновки, 2 рисунки, 8 таблиць та 23 додатки, список використаних джерел з 47 найменувань.

У першому розділі проаналізовано теоретичні засади функціонування світового ринку продовольства, структуру ключових гравців, а також методику дослідження. Окрема увага приділена агропромисловому потенціалу України.

У другому розділі представлено аналітичну оцінку динаміки аграрного експорту України, вплив війни та зовнішніх факторів, а також сформульовано прогнози щодо перспектив зміцнення ролі України у глобальній продовольчій системі.

Ключові слова: продовольча криза, аграрний експорт, продовольча безпека, війна в Україні, аграрний сектор, світовий ринок.

ANNOTATION

Gromov V.O. Ukraine's place in the world food market in the context of the global food crisis: bachelor's thesis [Manuscript]. Kh.: KhNU named after V.N. Karazin, 2025. 73 p.

The bachelor's qualification thesis is dedicated to analyzing Ukraine's position in the global food market in the context of the global food crisis. The study reveals the impact of war, the pandemic, climate change, and logistical constraints on the export potential of Ukraine's agricultural sector and its role in ensuring global food security. The structure of the thesis includes an introduction, two chapters, conclusions, 2 figures, 8 tables, 23 appendices, and a list of 47 references.

The first chapter analyzes the theoretical foundations of the functioning of the global food market, the structure of key players, as well as the research methodology. Special attention is given to Ukraine's agro-industrial potential.

The second chapter presents an analytical assessment of the dynamics of Ukraine's agricultural exports, the impact of war and external factors, and outlines forecasts regarding the prospects for strengthening Ukraine's role in the global food system.

Keywords: food crisis, agricultural export, food security, war in Ukraine, agricultural sector, global market.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА ТА МІСЦЯ УКРАЇНИ В НЬОМУ	10
1.1. Світовий ринок продовольства та сутність глобальної продовольчої кризи	10
1.2. Еволюція, досягнення та потенціал України у світовому агропродовольчому просторі	18
1.3. Методика дослідження місця України на світовому ринку продовольства.....	22
Висновки до першого розділу.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ПОЗИЦІЙ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ	25
2.1. Поточний стан та динаміка українського аграрного експорту: аналіз за основними товарними групами	25
2.2. Вплив війни, логістичних обмежень і зовнішньої кон'юнктури на продовольчий сектор України	29
2.3. Аналіз позицій України із провідними експортерами продовольства ..	35
Висновки до другого розділу	42
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ.....	51

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На продовольчу складову будь-якої країни впливає низка глобальних викликів: збройні конфлікти, пандемії, зміни у екологічній та кліматичній системах світу. Від цих аспектів залежить й роль експорту на ринку продовольчих продуктів, зокрема зернових, олійних та інших сільськогосподарських культур. Як нам відомо, до повномасштабного вторгнення, Україна займала провідні місця серед експортерів цих продуктів. З огляду на геополітичну ситуацію та порушення логістичних ланцюгів, продовольча криза набула ще більшої гостроти, а питання забезпечення глобального ринку якісною та доступною їжею — нової актуальності. Аналіз місця України на світовому ринку продовольства дозволяє не лише оцінити потенціал аграрного сектору країни, а й визначити шляхи зміцнення його стійкості, адаптації до кризових умов та відновлення післявоєнної економіки.

Ступінь вивчення проблеми. Проблематика продовольчої безпеки та глобальної продовольчої кризи є предметом численних досліджень у наукових, аналітичних та міжурядових колах. Теоретичні аспекти забезпечення продовольчої безпеки, функціонування аграрних ринків, логістичних ланцюгів поставок та геоекономічного значення аграрного потенціалу України активно розробляються як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Серед українських дослідників, які зробили значний внесок у вивчення продовольчої безпеки та місця України у глобальній системі аграрної торгівлі, варто відзначити праці: О. М. Шубравської, О. С. Онищенко, В. Ю. Месель-Веселяка, Л. І. Молдован, І. В. Прокопи, Т. А. Заяць, Ю. О. Лупенка, О. С. Непочатова та інших. Серед зарубіжних вчених, що досліджують глобальну продовольчу кризу, аграрну торгівлю та вплив геополітичних факторів на продовольчу систему, слід згадати: М. Torero, J. Swinnen, D. Laborde, R. Glauber, R. Baldwin, J. Schmidhuber, D. Headey. Аналіз глобальної продовольчої ситуації та ролі України активно здійснюється

міжнародними організаціями, такими як: Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO), Всесвітня продовольча програма (WFP), Світовий банк (World Bank), Міжнародний валютний фонд (IMF), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), Інститут досліджень продовольчої політики (IFPRI), Європейська комісія, а також українськими аналітичними центрами, такими як Інститут економіки та прогнозування НАН України, Український клуб аграрного бізнесу (УКАБ), Центр економічної стратегії, KSE Institute тощо.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є визначення ролі та перспектив України на світовому ринку продовольства в умовах сучасної глобальної продовольчої кризи, а також аналіз чинників, які впливають на конкурентоспроможність українського аграрного сектору в умовах війни та нестабільності.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- Проаналізувати роль України у світовій продовольчій системі, підготувати інфографіку про її частку в експорті основних сільськогосподарських продуктів, а також оцінити ризики для глобальної продовольчої безпеки у разі порушення постачання з України.
- Розглянути вплив війни, логістичних обмежень та пандемії на експорт України та на світову продовольчу стабільність
- Проаналізувати можливості розвитку експорту переробленої агропродукції та нішевих товарів з України, підготувати пропозиції щодо розширення асортименту експортної продукції.
- Розглянути проблеми українського агросектору (інвестиції, логістика, страхування), підготувати план заходів щодо зменшення залежності та включення України в міжнародні програми продовольчої допомоги.
- Виконати аналіз конкурентоспроможності України серед інших великих експортерів агропродовольчих продуктів та потенціал на світовому ринку продовольства.

Об'єктом дослідження виступає розвиток світового ринку продовольства та процеси, що визначають його функціонування в умовах глобальної продовольчої кризи.

Предметом дослідження є економічні та зовнішньоекономічні аспекти розвитку України на світовому ринку продовольства, зокрема її експортний потенціал, динаміка торгівлі аграрною продукцією, вплив геополітичних викликів та перспективи забезпечення глобальної продовольчої безпеки.

Використані методи дослідження. Дослідження теоретичних основ формування місця України на світовому ринку продовольства здійснювалося з використанням методу наукової абстракції, що дозволив узагальнити понятійно-категоріальний апарат та виділити ключові аспекти продовольчої безпеки. Для аналізу сучасного стану продовольчої торгівлі України, її структури та динаміки, застосовувалися економіко-статистичні методи, зокрема групування, порівняння, аналіз динамічних рядів, а також розрахунок темпів зростання та частки в експорті.

Індексний метод використано для оцінки ролі України у світовому аграрному експорті на основі індексу продовольчої безпеки, частки на глобальному ринку зернових, олійних культур та іншої продукції. У комплексі з ним застосовувався порівняльно-описовий метод, який дозволив виявити основні структурні зміни в аграрному секторі та експортній політиці.

З метою оцінки впливу зовнішніх чинників, таких як війна, зміни логістичних маршрутів, санкційна політика та коливання цін, використано ситуаційний аналіз, а також SWOT-аналіз — для визначення сильних і слабких сторін аграрного сектору України, можливостей та загроз у сучасних умовах.

Для побудови прогнозів щодо майбутнього розвитку продовольчого експорту України та її ролі в подоланні глобальної продовольчої кризи використано метод тренд-аналізу та елементи регресійного аналізу. Для наочного представлення статистичних матеріалів використано графічні (діаграми, гістограми, лінійні графіки) та табличні методи візуалізації.

Інформаційне база дослідження. Кваліфікаційна робота бакалавра ґрунтується на електронних ресурсах, матеріалах статей та конференцій, також на наукових звітах за різні періоди, що відображають стабільність/нестабільність аграрного сектору країн світу, зокрема України. Для інформаційного забезпечення аналітичні та теоретичні дані міжнародних організацій.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 2 розділів та висновків. Загальний обсяг роботи – 41 сторінка тексту, 2 рисунки, 8 таблиць та 23 додатки. Список використаних джерел містить 47 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА ТА МІСЦЯ УКРАЇНИ В НЬОМУ

1.1. Світовий ринок продовольства та сутність глобальної продовольчої кризи

Глобальна продовольча криза є одним із найгостріших викликів сучасного світу, що зачіпає не лише бідні країни, а й розвинені держави, поступово перетворюючись із локальних труднощів на комплексну планетарну проблему. Йдеться не лише про відсутність достатньої кількості продуктів харчування, а й про їх недоступність для значної частини населення через високу вартість, логістичні порушення, політичну нестабільність та нерівномірність розподілу ресурсів. Продовольча криза в сучасному розумінні — це не лише фізичний дефіцит їжі, а радше дефіцит справедливості в її розподілі.

Однією з головних причин загострення цієї кризи є зростаюча залежність світового аграрного виробництва від кліматичних умов. Зміна клімату спричиняє непередбачувані погодні явища, такі як посухи, повені та екстремальні температури, що безпосередньо впливають на врожайність. Наприклад, у 2021 році через аномальну посуху в Бразилії та США суттєво скоротилися обсяги виробництва сої та кукурудзи, що викликало паніку на світових ринках і подальше зростання цін. Іншою важливою складовою є воєнні конфлікти. Вторгнення Росії в Україну у 2022 році стало поворотним моментом у розвитку сучасної продовольчої кризи. Україна, як один із провідних експортерів пшениці, кукурудзи та соняшникової олії, через військові дії була змушена скоротити експорт, а блокада чорноморських портів майже паралізувала постачання продовольства до країн Африки, Близького Сходу та Азії. До початку повномасштабної війни Україна забезпечувала близько 15% світового експорту зернових культур, а також займає більш ніж 50% світового ринку соняшникової олії [2]. Таким чином,

локальний конфлікт обернувся глобальними наслідками — у Єгипті, Тунісі, Лівії, Бангладеш, а також в окремих африканських державах спостерігалось зростання цін на хліб і борошно в середньому на 30–50%, що провокувало соціальне напруження та протести. Крім воєн і клімату, на посилення продовольчої кризи значно вплинули економічні чинники. Період пандемії істотно позначився на доступі до продовольчих товарів, охопивши всі етапи — від їх виробництва до кінцевої доставки. Водночас змінилися споживчі звички населення, що було зумовлено загрозами для продовольчої безпеки. Обмеження мобільності громадян, запроваджені для стримування поширення вірусу, також негативно вплинули на діяльність продовольчого сектора. Водночас у багатьох державах аграрна галузь була виключена з-під дії локдауну, щоб не переривати виробничий цикл у сфері харчування. У Кенії, наприклад, у різних її регіонах було проведено аналіз впливу пандемії COVID-19 на агровиробництво, доступність інформації для фермерів та рівень продовольчої стабільності серед дрібних господарств. Незважаючи на те, що всі фермерські суб'єкти зіштовхнулися з труднощами, господарства з вищим рівнем фінансової забезпеченості змогли краще адаптуватися до умов пандемії: вони менше страждали від затримок збору врожаю, мали стабільніший доступ до необхідних ресурсів, меншою мірою зазнали втрат у додаткових доходах та кредитуванні. Хоча на початковому етапі кризи здавалося, що пандемія незначно впливає на загальний обсяг продовольства, з часом негативні наслідки стали очевидними у багатьох частинах світу [1]. Ще один аспект, що загострює ситуацію, — це використання продуктів харчування як сировини для виробництва біопалива. У країнах Європи, США та Бразилії значна частка кукурудзи, пшениці та ріпаку йде не на харчування, а на енергетичні потреби. Це знижує доступність їжі для найбільш уразливих верств населення, особливо у країнах з низьким рівнем доходів. Наприклад, щоб виготовити біопаливо для одного авта, може бути використано стільки зерна, скільки потрібно для забезпечення річного раціону однієї людини. Глобальна продовольча криза, що загострилася внаслідок пандемії,

військових конфліктів та змін клімату, має масштабні та багатовимірні наслідки для різних країн і соціальних груп. У першу чергу вона призвела до зростання рівня голоду та недоїдання, особливо в країнах із низьким рівнем доходу, де навіть незначне подорожчання базових харчових продуктів ставить мільйони людей на межу виживання. Водночас відчутні проблеми виникли й у більш розвинених регіонах, де зросли ціни на продукти, посилився тиск на системи соціального забезпечення, а також зросла кількість домогосподарств, які звертаються за продовольчою допомогою. Нестабільність постачання, спричинена порушенням логістичних ланцюгів і обмеженням експорту з ключових країн-виробників, вплинула на глобальний ринок харчових товарів. Багато держав почали впроваджувати обмеження на вивезення сільськогосподарської продукції, прагнучи убезпечити власне населення, що в свою чергу ще більше загостило дефіцит на світовому рівні. Такі дії поглибили регіональну нерівність у доступі до продовольства, адже бідніші країни не мають достатньо ресурсів для закупівлі харчів за високими цінами. Ще одним серйозним наслідком стало зростання соціальної напруги: у ряді країн були зафіксовані масові протести, викликані різким підвищенням цін на продукти харчування. Паралельно з цим зросла вразливість малих фермерських господарств, які не завжди можуть адаптуватися до нових економічних умов. Через відсутність стабільного доступу до добрив, пального та кредитування, вони скорочують виробництво, що лише посилює загальну проблему.

Таким чином, глобальна продовольча криза — це не лише сукупність економічних, кліматичних і політичних викликів, а й моральний тест для людства. Її розв'язання вимагає системного підходу: від справедливої міжнародної торгівлі до підтримки аграрного виробництва у країнах, що розвиваються, від збереження навколишнього середовища до інновацій в агротехнологіях. Лише за умови глобальної солідарності, стратегічного планування та раціонального використання ресурсів можна уникнути

сценарію, в якому дефіцит хліба в одній частині світу стане причиною нестабільності в усьому світі.

Структура світового ринку продовольства є складною, багаторівневою системою, в якій перетинаються інтереси аграрних держав, транснаціональних корпорацій, торгових союзів, фінансових інституцій та міжнародних регуляторів. Цей ринок охоплює не лише виробництво, експорт і імпорт продуктів харчування, а й логістику, переробку, зберігання, стандартизацію, безпекові норми та політичні механізми контролю. В основі структури лежить глибока нерівномірність — як у географічному розподілі виробництва, так і в доступі до споживання.

У центрі глобального обміну стоїть сировинна модель, за якої сільськогосподарська продукція з країн-гравців експортується у вигляді сировини, а її подальша переробка відбувається у розвинених державах. Це створює ситуацію, коли країни, що мають потужний аграрний потенціал, залишаються залежними від зовнішніх ринків переробки, ціноутворення та логістики. Так формується ланцюг цінності, де основну маржу отримують не виробники, а трейдери та обробні компанії.

Великий вплив на структуру ринку мають транснаціональні корпорації, зокрема такі як Cargill, Archer Daniels Midland (ADM), Bunge, Louis Dreyfus — так звана «велика четвірка» аграрного трейдингу. Вони не лише контролюють величезні обсяги міжнародної торгівлі, але й формують тенденції ціноутворення, впливають на політику в окремих державах і визначають логістичні маршрути глобального масштабу. Якщо розглядати найбільш популярні, то це Bunge та Louis Dreyfus. Bunge Limited — транснаціональна компанія зі штаб-квартирою в Сент-Луїсі, США. Заснована у 1818 році, вона спеціалізується на закупівлі, переробці та продажу олійних культур (переважно сої та ріпаку), зернових (пшениця, кукурудза) і виробництві рослинних олій. Bunge активно працює в Латинській Америці, особливо в Бразилії та Аргентині, а також має сильну присутність у Європі, Північній Америці та Україні. Компанія володіє великими елеваторами,

переробними заводами та портовою інфраструктурою. Її діяльність має важливе значення для глобального ринку харчових олій і кормів.

Louis Dreyfus Company (LDC) — ще одна багатонаціональна корпорація з французьким корінням, заснована у 1851 році. Її головний офіс розташований у Роттердамі (Нідерланди). LDC веде діяльність у понад 100 країнах і займається торгівлею широким спектром сільськогосподарських товарів: зерновими, олійними культурами, цукром, кавою, бавовною, соками та рисом. Компанія контролює процеси від закупівлі сировини у фермерів до логістики, зберігання, переробки й доставки кінцевим споживачам. LDC активно інвестує в сталий розвиток, впроваджуючи ініціативи щодо зменшення викидів вуглецю, боротьби з вирубкою лісів і підтримки дрібних фермерів.

Ще одним важливим структурним елементом є продовольчі біржі та ф'ючерсні ринки, на яких відбувається торгівля продовольчими контрактами. Ці фінансові інструменти дозволяють страхувати ризики, але водночас створюють спекулятивну динаміку, коли ціни на продукти можуть зростати не через реальний дефіцит, а через очікування або геополітичну нестабільність.

Окрему і надзвичайно важливу роль у структурі світового ринку продовольства відіграють міжнародні організації, які, на відміну від транснаціональних корпорацій, не мають на меті отримання прибутку, а зосереджуються на координації глобальних зусиль у боротьбі з голодом, розробці політик сталого розвитку сільського господарства та забезпеченні продовольчої безпеки для вразливих груп населення. Серед найвпливовіших інституцій — Світова організація торгівлі (WTO), Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO) та Всесвітня продовольча програма (WFP).

Світова організація торгівлі (WTO) — глобальний регулятор міжнародної торгівлі, включаючи агропродовольчий сектор. Її завдання полягає в забезпеченні рівних умов для всіх учасників ринку, запобіганні

торговельному протекціонізму, зниженні мит та усуненні інших бар'єрів у торгівлі. У сфері продовольства WTO особливу увагу приділяє правилам щодо санітарних та фітосанітарних норм, які регулюють безпечність харчової продукції. Проте, незважаючи на зусилля цієї організації, країни часто вводять власні обмеження або субсидії, що порушує принципи вільної торгівлі — особливо це стало очевидним під час пандемії COVID-19 та війни в Україні, коли країни почали масово закривати експорт зерна чи запроваджувати надмірні захисні заходи.

Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO) — ключовий аналітичний і дорадчий центр у сфері продовольства, сільського господарства, рибальства, лісового господарства та харчової безпеки. Організація функціонує з 1945 року і об'єднує понад 190 країн-членів. Основна її мета — викорінення голоду та недоїдання у світі, підтримка аграрних систем країн, що розвиваються, сприяння інноваціям у сільському господарстві та моніторинг глобальних продовольчих трендів. FAO регулярно публікує Індекс цін на продовольство, який вважається одним із головних індикаторів продовольчої стабільності у світі. Окрім цього, організація впроваджує практичні проекти на місцях — зокрема, програми з підвищення родючості ґрунтів, оптимізації зрошення, впровадження біоінженерії та боротьби зі шкідниками.

Всесвітня продовольча програма (WFP) — найбільша у світі гуманітарна організація, яка забезпечує постачання продовольства в кризові зони. Вона діє як оперативна структура ООН, що реагує на голод, викликаний війнами, стихійними лихами, економічними потрясіннями або пандеміями. WFP щорічно допомагає понад 100 мільйонам людей у понад 80 країнах. Її діяльність включає не лише розподіл гуманітарної допомоги, а й створення систем продовольчої підтримки в регіонах ризику — таких як Південний Судан, Афганістан, Ємен, Сирія та останнім часом — Україна. Під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну WFP активно працює над логістикою постачання продовольства в прифронтові та окуповані

території, надаючи мільйони тонн гуманітарної допомоги. Важливо відзначити, що всі ці організації взаємодіють між собою у форматах партнерств та спільних ініціатив, зокрема через такі глобальні форуми, як Комітет з продовольчої безпеки ООН (CFS), Глобальне партнерство з ґрунтів, Альянс дій зі зміни клімату в агросекторі, тощо. Вони також співпрацюють із урядами країн, неурядовими організаціями та навіть приватними компаніями для досягнення спільних цілей. Однак, незважаючи на стратегічну роль цих інституцій, їхній вплив часто є обмеженим порівняно з фінансовими можливостями транснаціональних агрохолдингів. Приватні компанії, такі як Cargill, Bunge чи Louis Dreyfus, мають набагато більші ресурси для оперативного реагування, контролю логістичних каналів і впливу на ціноутворення. Крім того, держави не завжди дотримуються рекомендацій міжнародних організацій, ставлячи на перше місце власну економічну вигоду або політичні інтереси. Таким чином, міжнародні організації є критично важливими для формування більш справедливої, екологічної та стабільної системи продовольчого обміну. Проте для досягнення стійких результатів вони потребують не лише фінансування, а й політичної волі країн-учасниць та відкритості до співпраці з громадянським суспільством і приватним сектором.

Загалом структура світового ринку продовольства — це динамічна, політично забарвлена і нерідко нестабільна система, в якій рівень доступу до харчів визначається не лише врожайністю, а й геополітичними альянсами, фінансовими потоками, транспортною логістикою та економічними пріоритетами окремих країн. У цьому складному контексті Україна виступає не лише як постачальник сировини, але й як учасник глобальної боротьби за продовольчу стійкість і безпеку.

Таблиця 1.1

Головні експортери продовольства за 2016 рік

№	Країна	Обсяг експорту, дол. США	Часта у світовому експорті, %
1	США	73,771,255	3,02

2	Германія	34,190,004	3,53
3	Велика Британія	29,763,348	4,80
4	Китай	25,443,020	1,67
5	Нідерланди	24,076,748	5,00
6	Франція	23,795,839	4,41
7	Канада	21,881,506	5,07
8	Японія	21,751,630	3,81

Джерело: [3]

Таблиця 1.2

Головні експортери продовольства за 2022 рік

№	Країна	Обсяг експорту, дол. США	Часта у світовому експорті, %
1	США	114,646,015	3,14
2	Велика Британія	63,385,185	6,06
3	Германія	45,364,437	3,11
4	Китай	38,231,471	1,69
5	Нідерланди	32,581,021	4,12
6	Франція	31,276,234	4,18
7	Канада	28,695,034	4,76
8	Японія	28,507,003	3,76

Джерело: [4]

З наведеної інформації у таблиці 1.1 та таблиці 1.2, ми бачимо, що у 2022 році світовий ринок експорту продовольчих товарів продемонстрував значну активізацію, на тлі якого особливо помітно змінилась конфігурація основних гравців. Загальна вартість експорту суттєво зросла у порівнянні з 2016 роком, що частково пояснюється інфляційними процесами, підвищенням цін на продовольство через геополітичні виклики, а також відновленням торговельних ланцюгів після пандемії COVID-19. Найбільшими експортерами стали країни з потужною аграрною або харчовою промисловістю, які спромоглися адаптуватися до нових глобальних умов. Абсолютним лідером за обсягом експорту продовольства залишилися Сполучені Штати Америки, які експортували продукції на суму 114,646,015 доларів США, що склало 3.14% від світового експорту. Це підтверджує їхню сталу роль глобального постачальника сільськогосподарської продукції та харчових товарів. Значний ривок

продемонструвала Велика Британія, яка вийшла на друге місце з експортом на суму 63,385,186 доларів США (6.06%). Такий високий показник частково зумовлений зростанням цін, а також активізацією поставок у постбрекзитний період. Німеччина, традиційно сильна у харчовій промисловості, забезпечила третє місце з обсягом 45,364,437 доларів США (3.11%). Китай, незважаючи на свою домінуючу роль у виробництві, залишається важливим експортером і продемонстрував результат 38,231,471 долар (1.69%), що свідчить про поступове нарощування експортного потенціалу в сегменті готової продукції. Далі йдуть Нідерланди (32,591,021 доларів США), Франція (31,276,235 доларів), Канада (28,695,035 доларів), Японія (28,507,004 долари) та Бельгія (21,847,233 долари) — усі ці країни демонструють стабільність і технологічну конкурентоздатність своїх харчових систем.

Загалом, таблиця показує не лише фінансові обсяги, але й підтверджує регіональну диференціацію: Європа, Північна Америка та Східна Азія залишаються ключовими геоекономічними вузлами глобального експорту продовольства. Водночас частки експорту у світовому масштабі розподіляються доволі рівномірно, що свідчить про високий ступінь глобалізації та диверсифікації джерел постачання.

1.2. Еволюція, досягнення та потенціал України у світовому агропродовольчому просторі

Місце України у світовому агропродовольчому просторі формувалося протягом століть, і ця еволюція має глибоке історичне, економічне та геополітичне підґрунтя. Україна завжди асоціювалася з родючими чорноземами, які займають близько третини території країни й становлять приблизно чверть усіх чорноземів на планеті. На території України чорноземи займають приблизно 60% усіх земель, що становить близько 24 мільйонів гектарів із загальної площі ґрунтового покриття в 39,8 мільйона гектарів. Крім чорноземів, до родючих ґрунтів належать також дерново-

підзолисті, каштанові солонцюваті, буроземи, піщані, лучні та інші типи. У цілому в Україні налічується близько 800 різновидів ґрунтів [5].

Ця унікальна природна особливість зумовила раннє становлення України як сільськогосподарського регіону ще за часів Київської Русі, а пізніше – як «житниці Європи» у межах Російської імперії та Радянського Союзу. У ті історичні періоди українські землі відігравали провідну роль у забезпеченні зерновими культурами як внутрішнього ринку, так і в рамках міжрегіонального обміну.

Таблиця 1.3

SWOT-аналіз «Місце України у світовому агропродовольчому просторі»

Strengths (Сильні сторони)	Weaknesses (Слабкі сторони)	Opportunities (Можливості)	Threats (Загрози)
Родючі ґрунти (зокрема чорноземи, що становлять близько 60% сільськогосподарських земель) — один із найцінніших ресурсів у світі.	Нестабільна політична ситуація та наслідки військових дій, що порушують логістичні ланцюги.	Відновлення і модернізація інфраструктури за підтримки міжнародних партнерів.	Повномасштабна війна та агресія РФ, яка унеможлиблює стабільну роботу агропромислового комплексу.
Сприятливі кліматичні умови для вирощування різноманітних культур.	Залежність від експорту сировини без глибокої переробки (низький рівень доданої вартості).	Інвестиції у переробну промисловість — розвиток виробництва продуктів з високою доданою вартістю.	Кліматичні зміни, що можуть призвести до зниження врожайності.
Потужний експортний потенціал — стабільне місце у світовому топі з експорту пшениці, кукурудзи, соняшникової олії.	Недостатнє фінансування малих фермерських господарств та низький рівень дотацій у порівнянні з ЄС.	Розширення доступу до нових ринків (Азія, Африка, Латинська Америка).	Висока конкуренція на світовому ринку з боку США, Бразилії, ЄС, Канади.
Розвинена система агрохолдингів з сучасними технологіями вирощування та логістики.	Проблеми з інфраструктурою — пошкоджені порти, елеватори, дороги.	Запровадження "зелених" технологій та сталого землеробства як відповідь на кліматичні виклики.	Нестабільність світових цін на агропродукцію, що робить економіку вразливою.
Географічне розташування — близькість до ринків	Нерівномірний розвиток аграрного сектору в регіонах.	Цифровізація агросектору — розвиток	Політичні бар'єри та санкції, які можуть обмежити

ЄС, Близького Сходу та Північної Африки.		агротехнологій, дронів, точного землеробства.	експорт у певні країни.

Джерело: [21]

Після здобуття незалежності у 1991 році аграрний сектор України зазнав глибоких трансформацій. Спершу перехід від планової до ринкової економіки супроводжувався кризовими явищами — зменшенням обсягів виробництва, руйнуванням логістичних ланцюгів, нестачею інвестицій і технологій. Проте починаючи з 2000-х років, завдяки лібералізації ринку землі, залученню іноземного капіталу, модернізації технічної бази та формуванню потужних агрохолдингів, Україна почала поступово відновлювати й укріплювати свої позиції на глобальному агропродовольчому ринку.

Сьогодні Україна є одним із провідних світових експортерів основних сільськогосподарських культур — пшениці, кукурудзи, ячменю, соняшникової олії та ріпаку. Особливо показовим є домінування України на ринку соняшникової олії, де вона впродовж останніх десятиліть стабільно посідає перше місце у світі за обсягами експорту. Водночас країна входить до топ-5 експортерів кукурудзи та пшениці. Це свідчить про надзвичайну важливість українського аграрного сектору для продовольчої безпеки багатьох країн, зокрема в Африці, Азії та на Близькому Сході, де значна частина населення залежить від імпорту продовольства.

Пандемія COVID-19, а згодом і повномасштабна війна, яку розв'язала Росія у 2022 році, стали переломними етапами для подальшої еволюції місця України в агропродовольчому просторі. Військова агресія спричинила блокаду портів, знищення логістичних ланцюгів, мінування полів, пошкодження елеваторів та зменшення посівних площ. У таких умовах продовольча функція України не лише постраждала, а й стала глобальним фактором дестабілізації світового ринку. Раптове зменшення експорту українського зерна спричинило зростання цін на продукти харчування у

країнах з низьким рівнем доходів, що призвело до поглиблення глобальної продовольчої кризи. Згідно з дослідженням, опублікованим в журналі «Економіка АПК» у 2021 році, обсяги експорту агропродовольчої продукції з України у 2020 році зросли лише на 0,2% порівняно з 2019 роком, тоді як імпорту зріс на 13,3%. Це призвело до погіршення сальдо зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією на 4,4%, що свідчить про негативний вплив пандемії та запроваджених карантинних обмежень на зовнішню торгівлю України [6]. Крім того, пандемія спричинила зростання витрат на продовольство в Україні. Згідно з даними Державної служби статистики України, індекс споживчих цін на продукти харчування у 2020 році зріс на 4,9% порівняно з попереднім роком, що відображає вплив пандемії на внутрішній ринок [7].

Разом з тим міжнародна спільнота усвідомила критичну роль України у забезпеченні продовольчої безпеки. Свідченням цього стало підписання зернової угоди за сприяння ООН і Туреччини, яка дозволила тимчасово відновити експорт зернових через чорноморські порти. Цей прецедент ще більше підкреслив: від стабільності українського агросектору залежить не лише економіка країни, а й баланс продовольчих ринків у світі [8].

У 2024 році, незважаючи на виклики, пов'язані з повномасштабною війною, Україна експортувала агропродовольчої продукції на суму 24,84 млрд доларів США, що є другим найвищим показником в історії країни після рекордного 2021 року. Основними напрямками експорту залишаються Європейський Союз, Азія та Африка, які разом закуповують понад 93% української аграрної продукції. Зокрема, експорт до ЄС у 2024 році зріс на 3% порівняно з попереднім роком і склав 13 млрд доларів США, що становить 52,4% від загального обсягу агроекспорту. Ключовими експортними товарами залишаються зернові культури, олії та жири, олійні культури, залишки харчової промисловості, м'ясо та субпродукти. У 2024 році Україна встановила нові рекорди з постачання деяких видів агропродукції, зокрема, обсяги експорту заморожених ягід і фруктів зросли

на 20% порівняно з 2023 роком і склали 104 тис. тонн, а експорт цукру зріс до 750 тис. тонн [9].

Важливим досягненням є також участь України у глобальних ініціативах з продовольчої безпеки. Зокрема, програма "Зерно з України" (Grain from Ukraine), започаткована у 2022 році, спрямована на постачання українського зерна до найбільш вразливих країн Африки та Азії, що сприяє боротьбі з голодом у цих регіонах. Блокада українських портів Чорноморським флотом Росії на початку повномасштабного вторгнення призвела до різкого зростання світових цін на продовольство та посилила продовольчі кризи, значно підвищивши ризик голоду в найбільш вразливих країнах [10].

1.3. Методика дослідження місця України на світовому ринку продовольства

Для комплексного дослідження місця України на світовому ринку продовольства в умовах глобальної продовольчої кризи було застосовано міждисциплінарний підхід, який поєднує елементи економічного аналізу, геоekonomіки, логістики, міжнародної торгівлі та продовольчої безпеки. Методика базується на поєднанні теоретичних і прикладних інструментів, що дозволяє всебічно охарактеризувати позиції України у світовій продовольчій системі.

У процесі дослідження застосовано наступні основні методи:

- Метод наукової абстракції — використаний для систематизації теоретичних підходів до аналізу продовольчих криз, формування понятійного апарату та визначення структури світового ринку продовольства.
- Економіко-статистичні методи — включають групування, порівняльний аналіз, обчислення індексів, середніх значень, темпів зростання та часток. Застосовувалися для оцінки динаміки експорту продовольчих товарів з України, виявлення трендів та змін у товарній структурі.

- Індексний метод — використовувався для визначення ваги України в глобальному продовольчому експорті (зокрема, за індексом продовольчої безпеки та частками на світових ринках зернових і олійних культур).

- Порівняльно-описовий метод — дозволив проаналізувати досвід провідних експортерів продовольства (США, Бразилії, Китаю, Франції, Нідерландів) у зіставленні з українськими позиціями.

- SWOT-аналіз — застосовано для виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз для агропромислового комплексу України в умовах війни, глобальної нестабільності та логістичних викликів.

- Ситуаційний аналіз — використовувався для моделювання впливу зовнішніх факторів (збройний конфлікт, блокада портів, санкції, зміни клімату) на експортний потенціал України.

- Регресійний і тренд-аналіз — слугували для прогнозування обсягів експорту та визначення можливих сценаріїв розвитку українського продовольчого сектора.

- Графічні та табличні методи візуалізації — дозволили відобразити основні кількісні характеристики експорту, структуру товарних потоків, динаміку змін за роками та географією, що сприяло більш наочному представленню результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження слугували офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, митної статистики, а також відкриті джерела міжнародних організацій — FAO, WFP, WTO, OECD, Світового банку, Євростату, UN Comtrade, тощо. Також було використано аналітичні звіти, дослідження провідних українських (Інститут економіки та прогнозування НАН України, УКАБ, KSE Institute) та зарубіжних дослідницьких центрів.

Таким чином, розроблена методика дозволяє забезпечити об'єктивність, глибину і міждисциплінарність аналізу місця України на світовому ринку продовольства в умовах глобальних викликів.

Висновки до першого розділу

1. Глобальна продовольча криза є системним явищем, що формується під впливом сукупності чинників: кліматичних змін, воєнних конфліктів, пандемій, економічної нерівності та спекуляцій на сировинних біржах. Особливо руйнівним став вплив повномасштабної війни в Україні, яка вивела з глобального ринку одного з ключових експортерів продовольства, що спричинило зростання цін, нестачу базових харчів у вразливих країнах та посилення соціальної напруги.

2. Структура світового ринку продовольства є асиметричною і базується на домінуванні транснаціональних корпорацій, які контролюють більшість ланцюгів постачання, переробки та торгівлі. Попри зусилля міжнародних організацій на кшталт FAO, WFP та WTO, доступ до продовольства залишається нерівномірним, а національні економіки часто вдаються до протекціонізму. Основні гравці ринку — США, країни ЄС, Китай і Канада — формують геоекономічні вузли, що визначають глобальну політику у сфері харчової безпеки.

3. Україна, завдяки родючим ґрунтам, вигідному географічному положенню та високому аграрному потенціалу, посідає важливе місце у світовому агропродовольчому просторі. Країна є лідером з експорту соняшникової олії, входить до топ-5 постачальників зернових культур, забезпечуючи продовольчу стабільність для країн Африки, Близького Сходу та Азії. Попри війну та логістичні обмеження, Україна змогла зберегти значну частину свого аграрного експорту, адаптувавшись до нових умов через альтернативні маршрути та міжнародну підтримку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ПОЗИЦІЙ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

2.1. Поточний стан та динаміка українського аграрного експорту: аналіз за основними товарними групами

Україна вже багато років залишається одним із ключових постачальників аграрної продукції на світовий ринок, формуючи вагомую частину світової продовольчої безпеки. Порівняльний аналіз даних за 2018 та 2025 роки у таблиці 2.1 дає змогу прослідкувати як стабільні тренди в експорті, так і структурні зрушення у пріоритетах та географії поставок.

Таблиця 2.1

Експорт аграрної продукції України за основними товарними групами у 2025 році (січень–лютий)

№	Основна товарна група	Обсяг експорту, тис. дол. США	Частка в загальному експорті, %
1	Продукти тваринного походження	286896,6	4,6%
2	Зернові культури	1460881,5	23,2%
3	Жири та олії тваринного або рослинного походження	907338,3	14,4%
4	Овочі	16386,4	0,3%
5	Готові харчові продукти	591390,4	9,4 %
6	Насіння і плоди олійних рослин	343925,5	5,5%
7	Їстівні плоди та горіхи	33447,3	0,5 %

Джерело: [13]

У додатку Б можна побачити, що загальний обсяг експорту агропродукції України у 2018 році становив 47,3 млрд дол. США, з яких 32,4% припадало на продукти рослинного походження (включаючи зернові), 13,8% — на жири та олії тваринного або рослинного походження, 9,0% — на готові харчові продукти та 3,9% — на продукти тваринного походження. Сумарно, ці чотири категорії формували майже 60% загального аграрного експорту.

Рис. 2.1. Структура експорту України у 2025 році. Джерело: [13]

У 2025 році ситуація дещо змінилася. За січень–лютий експорт аграрної продукції демонструє загальний обсяг, що значно нижчий через коротший період, проте структура дає цінну інформацію про сучасні пріоритети. На рис. 2.1. можна побачити, що лідером залишаються зернові культури — 23,2%, з обсягом 1,46 млрд дол. США лише за два місяці. Це підтверджує сталість ролі України як житниці Європи й основного постачальника зернових на ринки країн ЄС, Азії та Африки. Порівняно з 2018 роком, зернові культури продовжують утримувати перше місце, хоча в 2018 вони враховувалися у ширшій категорії «продукти рослинного походження». Значну частку у 2025 році займають також жири та олії — 14,4%, що є не лише стабільним показником, а й демонструє потенціал

зростання у цій групі. Враховуючи, що Україна залишається провідним світовим експортером соняшникової олії, навіть часткова втрата логістичних шляхів не вплинула суттєво на обсяги.

Іншим важливим сегментом у 2025 році стали готові харчові продукти — 9,4%, що дещо вище за показник 2018 року (9,0%). Це свідчить про поступове зміщення фокусу на продукцію з вищою доданою вартістю. Такий вектор розвитку сприятиме зміцненню позицій українських виробників на ринку готової продукції, а не лише сировини. Продукти тваринного походження у 2025 році займають 4,6%, що є більшим за показник 2018 року (3,9%). Це може свідчити як про розширення ринків збуту, так і про поступове вирішення проблем, пов'язаних із ветеринарними бар'єрами, контролем якості та сертифікацією. Новими у структурі експорту 2025 року є такі категорії, як насіння і плоди олійних рослин (5,5%) та їстівні плоди і горіхи (0,5%), які не були представлені окремо у 2018 році. Їхнє включення в таблицю свідчить про розширення товарної номенклатури експорту та диверсифікацію аграрного ринку України. Зростання попиту на ці товари зумовлене тенденцією до здорового харчування та підвищення попиту на натуральні продукти. Разом з тим, частка овочів у структурі експорту залишається незначною — 0,3%, що, ймовірно, пов'язано як із сезонністю, так і з недостатньо розвиненою експортною інфраструктурою для швидкопсувних товарів [13].

Станом на березень 2025 року експорт агропродукції з України сягнув 5,4 мільйона тонн на суму 2,1 мільярда доларів США, що становить 58% від загального експорту країни в обсязі 3,6 мільярда. Це свідчить про домінування аграрної продукції в експортній структурі навіть в умовах нестабільної логістики, обмеженого доступу до портів і постійної загрози для інфраструктури.

Лідерами серед експортованих товарів залишаються кукурудза і соняшникова олія, що формують основу експортного портфеля завдяки стабільному попиту на глобальних ринках. Помітною є також частка

пшениці, соєвих бобів і м'яса птиці — товарів із вищою доданою вартістю або гнучкістю у переробці. Зростання вартості експорту на 87 млн доларів США порівняно з березнем минулого року (+4%) пояснюється не лише стабільною поставкою основних агропродуктів, але й загальним підвищенням світових цін. Зокрема, у березні 2025 року середня експортна ціна на тонну кукурудзи становила 215 доларів, на соняшникову олію — 1141 долар, пшеницю — 225 доларів, соєві боби — 407 доларів, а м'ясо птиці — 2300 доларів. Така цінова кон'юнктура створила сприятливі умови для максимізації валютної виручки навіть при збереженні обмежених логістичних каналів. Водночас варто звернути увагу на позитивну тенденцію до збільшення обсягів експорту продукції переробки, що є ознакою поступового переходу України від сировинної моделі до моделі з вищою доданою вартістю. Так, експорт хлібобулочних виробів зріс на 24%, вершкового масла — на 254%, а сирів — на 32%. Це не лише зміцнює позиції України як постачальника готової продукції, але й сприяє розвитку внутрішнього виробництва та харчової промисловості.

Серед найбільших імпортерів української аграрної продукції в березні 2025 року — Туреччина, Італія, Іспанія, Єгипет та Нідерланди, що свідчить про збереження тісних торговельних зв'язків з традиційними партнерами, незважаючи на виклики. Європейський Союз залишається основним регіональним ринком збуту, забезпечуючи понад 2 мільярди доларів експорту лише за один місяць — на 6,1% більше, ніж у лютому. Це також є підтвердженням ефективності торговельної інтеграції України до європейського економічного простору.

Загалом, українська аграрна продукція у березні була поставлена до 36 країн світу в обсягах понад 10 мільйонів доларів США кожна. Це підтверджує географічну диверсифікацію експорту, що є критично важливим у період турбулентності. У таких умовах український агросектор не лише забезпечує продовольчу безпеку всередині країни, а й продовжує відігравати важливу роль у глобальних ланцюгах постачання, залишаючись джерелом

стабільності для багатьох держав на тлі світової продовольчої невизначеності [17].

2.2. Вплив війни, логістичних обмежень і зовнішньої кон'юнктури на продовольчий сектор України

Порівняння структури експорту продовольчої продукції з України у 2018 та 2025 роках дозволяє глибше усвідомити вплив війни, логістичних обмежень та змін зовнішньої кон'юнктури на продовольчий сектор країни. Ми обрали для огляду період січня-лютого 2018 та 2025 року.

Таблиця 2.2 відображає десять імпортерів продовольчої продукції з України за період січень–лютий 2025 року, дає змогу простежити актуальні геоекономічні тенденції в експорті та виявити ключових торговельних партнерів нашої країни. Попри складні умови, спричинені війною, зруйнованою логістикою та політичною нестабільністю, Україна зберігає значущу присутність на ринку продовольства в низці країн Європи, Близького Сходу та Азії.

Таблиця 2.2

10 країн-імпортерів продовольчої продукції з України (січень–лютий 2025 року)

№	Країна	Загальний обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
1	Іспанія	438044,1
2	Китай	45 031,10
3	Туреччина	246 653,60
4	Єгипет	268759,50
5	Нідерланди	277516,80
6	Польща	218461,6
7	Румунія	76918,10
8	Німеччина	102882,4
9	Литва	41030,30

10	Італія	353752,3

Джерело: [15]

У додатку В наведено 10 таблиць, які містять інформацію про експорт продовольчих товарів за групами з України до країн, які наведені у таблиці 2.2.

Таблиця В.1 з додатку В показує, що у 2025 році експорт аграрної та харчової продукції з України до Італії досягнув значного обсягу — понад 353,7 млн дол. США. Основну частку становили зернові культури, експорт яких склав понад 192,4 млн дол., а також жири та олії тваринного або рослинного походження — понад 118,3 млн дол. Високими залишаються поставки насіння і плодів олійних рослин (17,6 млн дол.) та їстівних плодів і горіхів (4,2 млн дол.). Серед іншого також помітним є експорт молока та молочних продуктів, яєць і меду — 7,38 млн дол., а також залишків і відходів харчової промисловості — 8,6 млн дол. Решта товарних груп мають менші показники, але демонструють різноманітність поставок — від овочів, продуктів переробки, готових виробів із зерна до алкогольних і безалкогольних напоїв. Це свідчить про стабільну структуру українського аграрного експорту до Італії, де домінують базові сировинні товари, однак також присутні продукти глибокої переробки.

Таблиця В.2 з додатку В показує, що у 2025 році експорт аграрної та харчової продукції з України до Іспанії склав понад 438 млн дол. США, що свідчить про вагоме місце Іспанії серед торговельних партнерів у цій сфері. Основу експорту становили зернові культури, які забезпечили понад 301,8 млн дол., а також жири та олії тваринного або рослинного походження — понад 109,3 млн дол. Помітною є також частка залишків і відходів харчової промисловості (20 млн дол.), що свідчить про ефективне використання ресурсів агропереробки. У структурі експорту наявні також продукти молочної галузі, м'ясо, риба, насіння олійних культур, борошномельна продукція, а також товари з вищим ступенем переробки, зокрема готові

продукти із зерна, цукрові вироби та напої. Це демонструє багатогранність поставок і присутність як сировинної, так і обробленої продукції, що формує стабільний експортний профіль України на іспанському ринку.

Таблиця В.3 з додатку В показує, що у 2025 році обсяг експорту аграрної та харчової продукції з України до Китаю склав понад 45 млн дол. США. Найбільшу частку в структурі експорту становили залишки і відходи харчової промисловості — понад 37 млн дол., що свідчить про значну зацікавленість китайського ринку у вторинній переробці. Крім того, суттєвими були поставки м'яса та їстівних субпродуктів — понад 3,2 млн дол., а також жирів та олій тваринного або рослинного походження — 1,1 млн дол. Також помітною є експорт цукру та кондитерських виробів з цукру, що перевищив 900 тис. дол. Хоча решта товарних груп мали менші обсяги, вони демонструють різноманітність поставок — зокрема готові продукти із зерна, молочні вироби, алкогольні напої та продукти борошномельно-круп'яної промисловості.

Таблиця В.4 та таблиця В.5 з додатку В містить інформацію про те що, Туреччина та Єгипет — країни, які традиційно орієнтовані на імпорту українських зернових культур, борошна, соняшникової олії та олійних культур. Туреччина закупила української продукції на суму понад 246 млн доларів США, тоді як Єгипет — на понад 268 млн. Ці країни не лише споживачі, а й транзитні пункти для подальших поставок у регіон Близького Сходу та Північної Африки.

Таблиця В.6 з додатку В показує, що експорт аграрної та харчової продукції з України до Нідерландів склав понад 277,5 млн дол. США, демонструючи широку товарну номенклатуру і значні обсяги постачань. Найбільшу частку у структурі експорту займали зернові культури з обсягом понад 108 млн дол., а також жири та олії тваринного або рослинного походження — близько 89,3 млн дол. Помітною є й частка м'яса та їстівних субпродуктів — понад 45 млн дол., що свідчить про активне зацікавлення вітчизняною продукцією тваринництва. Важливе місце займає експорт

насіння і плодів олійних рослин (14,8 млн дол.), а також переробленої продукції, зокрема готових виробів із зерна, овочевих продуктів та молочних товарів. Присутність у структурі поставок продуктів з м'яса і риби, кондитерських виробів, какао-продуктів, напоїв та відходів харчової промисловості свідчить про високий рівень диверсифікації аграрного експорту до цієї країни. Це говорить про сталість торговельних відносин і зацікавлення Нідерландів у продукції з різним рівнем переробки.

У таблиці В.7 та В.8 з додатку В розглянуто експорт аграрної та харчової продукції з України до Польщі та Румунії, який продемонстрував стабільну динаміку з помітною різницею в обсягах. Польща імпортувала продукції на суму понад 218 млн дол. США, у той час як Румунія — понад 76,9 млн дол. Основу експорту до обох країн становили зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження, а також залишки та відходи харчової промисловості, які є традиційно сильними позиціями України на ринку ЄС. Крім того, суттєвими були поставки молочних продуктів, кондитерських виробів, готових продуктів із зерна, овочів і фруктів, що свідчить про диверсифікацію експортної структури. Польща значно активніше імпортувала харчові відходи, олії та продукти переробки овочів, тоді як Румунія показала більший інтерес до готової продукції та какао-виробів. Загалом обидві країни залишаються важливими ринками збуту для широкого спектру української агропродовольчої продукції як сировинного, так і переробленого характеру.

Таблиці В.9 та В.10 містять інформацію про експорт продовольчих товарів з України до Німеччини та Литви та демонструє значну різницю за обсягами: поставки до Німеччини склали понад 102,8 млн дол. США, тоді як до Литви — 41 млн дол. Основу українського експорту до обох країн склали традиційно сильні позиції — зернові культури, жири та олії, а також готова продукція з високим рівнем переробки. Для Німеччини особливо важливим напрямом став експорт насіння та плодів олійних рослин, що сягнув понад 45 млн дол., тоді як у Литві помітну частку зайняли алкогольні напої, цукор та

кондитерські вироби. До обох країн також експортувалися молочна продукція, продукти з м'яса і риби, овочі, какао-продукти та залишки харчової промисловості.

У додатку Г наведено 10 таблиць, які містять дані про експорт продовольчої продукції України до 10 країн, які ми обрали для аналізу (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

10 країн-імпортерів продовольчої продукції з України (січень–лютий 2018 року)

№	Країна	Загальний обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
1	Іспанія	1039747,50
2	Китай	1170892,3
3	Туреччина	797629,00
4	Єгипет	834921,30
5	Нідерланди	1151859,40
6	Польща	555864,10
7	Румунія	88089,20
8	Німеччина	657084,70
9	Литва	118435,10
10	Італія	702707,20

Джерело: [16]

Таблиця 2.3 містить інформацію про загальний обсяг продовольчого експорту України до інших країн, завдяки таблиці 2.3 та 2.2 проведено аналіз змін. Війна в Україні, яка розгорнулася у 2022 році, мала суттєвий вплив на продовольчий сектор, що чітко відображено у зміні структури й обсягів аграрного експорту у 2025 році порівняно з довоєнним 2018 роком. Згідно з наведеними таблицями, загальні обсяги експорту до окремих країн значно зменшилися або, навпаки, зросли — залежно від геополітичної ситуації, логістичних маршрутів і зміни зовнішнього попиту.

Найбільш показовим є скорочення експорту до Китаю — з 1170,9 млн дол. у 2018 році до лише 45 млн дол. у 2025 році. Це різке падіння можна пояснити кількома факторами: порушенням морської логістики через блокування портів, зміною експортних пріоритетів, конкуренцією з боку інших постачальників і зменшенням попиту на українську агропродукцію з боку китайського ринку. Схожа тенденція спостерігається і щодо Туреччини, де обсяг експорту зменшився з 797,6 млн до 246,6 млн дол., що також є наслідком як геополітичної нестабільності в регіоні, так і зміни торговельної політики. Водночас до деяких країн ЄС спостерігається приріст або стабілізація показників. Так, експорт до Іспанії зріс із 1 039,7 млн дол. у 2018 році до 438 млн дол. у 2025 році. Хоча обсяг у 2025 році нижчий, ніж у 2018-му, зважаючи на загальне падіння експорту, Іспанія зберігає лідерські позиції, що пояснюється стабільним попитом на українське зерно, соняшникову олію та кормові залишки. Аналогічна ситуація з Нідерландами: хоча експорт знизився з 1 151,9 млн дол. до 277,5 млн, країна продовжує утримувати високі позиції як один з основних реекспортерів і споживачів агропродукції.

Помітне падіння експорту до Польщі (з 555,8 млн до 218,5 млн) і Румунії (з 88 млн до 76,9 млн) вказує на часткову переорієнтацію поставок, але ці країни залишаються важливими партнерами через свою близькість та наявність наземних маршрутів, які стали критично важливими в умовах обмеженого морського транспорту. У той же час експорт до Німеччини зріс більш ніж у півтора раза — з 65,7 млн до 102,9 млн дол., що може бути пов'язано з посиленням попитом на стабільні джерела продовольства всередині ЄС, а також підтримкою імпорту з України на політичному рівні.

Загалом аналіз таблиць демонструє, що війна спричинила суттєве зменшення загального обсягу експорту до більшості країн, особливо до Азії та Північної Африки, через логістичні труднощі, ризики для безпеки транспорту, знищення інфраструктури та порушення виробничих ланцюгів. Водночас зберігається або навіть посилюється орієнтація на країни

Європейського Союзу як на найбільш доступні та політично дружні ринки збуту. Український агросектор демонструє стійкість, однак потребує адаптації до нових логістичних умов, збереження рівня переробки та посилення співпраці з ключовими партнерами для відновлення довоєнного рівня експорту.

2.3. Аналіз позицій України із провідними експортерами продовольства

У сучасній системі міжнародної торгівлі продовольчими товарами Україна займає стратегічно важливе місце, проте її конкурентоспроможність формується в умовах жорсткої конкуренції з боку провідних аграрних держав світу. Основними світовими експортерами продовольства залишаються США, Китай, Бразилія, країни Європейського Союзу (зокрема Франція, Нідерланди, Німеччина), Канада та Аргентина. Ці країни не лише мають високий рівень інтенсифікації сільського господарства, а й системно підтримуються державними програмами субсидій, інноваційного розвитку, а також користуються доступом до глобальних логістичних маршрутів і потужностей переробки.

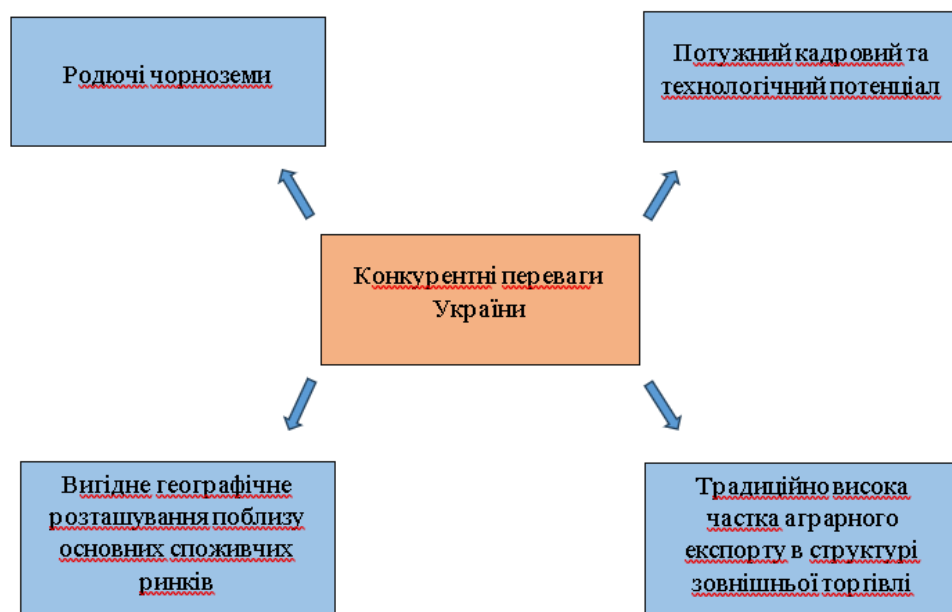

Рис. 2.2. Основні конкурентні переваги України серед інших

продовольчих експортерів. Джерело: [11, 12]

Порівняно з ними, Україна має низку унікальних конкурентних переваг. Однією з ключових переваг є родючі ґрунти, зокрема чорноземи, які забезпечують високі врожаї та якість продукції. Це дозволяє Україні бути одним із найбільших постачальників зернових культур, таких як пшениця, кукурудза та ячмінь. Ще одним важливим фактором є географічне розташування країни, яке сприяє ефективній логістиці та швидкому транспортуванню продукції до основних ринків збуту, зокрема Європи, Близького Сходу та Азії. Це дає змогу українським виробникам конкурувати з такими аграрними гігантами, як США, Бразилія, Китай та інші. Україна також має розвинену аграрну інфраструктуру, що включає сучасні елеватори, порти та транспортні коридори, які сприяють ефективному експорту. Крім того, країна активно впроваджує інноваційні технології у сільському господарстві, зокрема точне землеробство та використання високоврожайних сортів, що підвищує продуктивність та конкурентоспроможність продукції. Важливим аспектом є відносно низька собівартість виробництва, що дозволяє українським аграріям пропонувати продукцію за конкурентними цінами. Це особливо важливо в умовах глобальної продовольчої кризи, коли країни шукають доступні та якісні джерела продовольства.

Додаток Д містить таблицю з даними про динаміку експорту США за 2018-2022 роки. Ми розглянули саме 2022 рік, у якому аграрний експорт Сполучених Штатів Америки досяг рекордного рівня — 196,0 млрд доларів США, що на 11% більше, ніж у 2021 році. Такий результат свідчить не лише про високий рівень попиту на американську сільськогосподарську продукцію, але й про зростання світових цін на продовольство внаслідок глобальних криз — зокрема війни в Україні, інфляційного тиску та порушень у ланцюгах постачання.

Серед ключових товарів-лідерів у 2022 році перше місце посіли соєві боби з обсягом експорту 34,392 млрд доларів. Це на 26% більше, ніж у

попередньому році, і значно вище середнього показника за останні п'ять років (24,6 млрд). Попит на сою був зумовлений зростаючим попитом у країнах Азії, зокрема в Китаї, а також розвитком ринку рослинного білка у світі. Другою за значущістю позицією є кукурудза з показником 18,609 млрд доларів, що практично дорівнює обсягу 2021 року, і свідчить про стабільний експортний потенціал цієї культури.

Третє місце посіли яловичі та яловичо-свинячі продукти з експортом на суму 11,683 млрд доларів — зростання на 11% порівняно з 2021 роком. Суттєво зросли також поставки молочних продуктів (9,505 млрд, +25%) та бавовни (9,415 млрд, +59%), що стало можливим завдяки розширенню присутності американських товарів на ринках країн Південно-Східної Азії, Близького Сходу та Африки.

Серед інших напрямів, які продемонстрували суттєве зростання, варто виділити етиловий спирт (ethanol), експорт якого сягнув 3,776 млрд доларів (+36%), що пов'язано зі збільшенням попиту на біопаливо на фоні енергетичної кризи. Також позитивну динаміку показали продукти переробки овочів, дистиляторські зерна, свіжі овочі та горіхи. Натомість падіння експорту зафіксовано в таких категоріях, як свіже фруктове виробництво (-8%) та харчові суміші (-3%), що може бути пов'язано з логістичними труднощами та зниженням платоспроможного попиту у деяких країнах.

Категорія “All Others” (інші товари), яка охоплює широкий спектр менш вагомих, але важливих нішевих продуктів, залишилася стабільно високою — 48,653 млрд доларів, що демонструє широту американського аграрного портфеля.

У загальному підсумку дані 2022 року підтверджують, що США залишаються світовим лідером у сфері аграрного експорту, здатним оперативно реагувати на коливання глобального попиту. Крім того, висока частка продуктів із доданою вартістю, таких як м'ясо, молочна продукція, харчові суміші та перероблені овочі, свідчить про добре розвинену харчову промисловість країни. Така структура експорту дозволяє Сполученим

Штатам не лише забезпечувати внутрішній ринок, але й активно впливати на формування цін та пропозиції на світовому продовольчому ринку.

Таблиця 2.4

Експорт продовольчих товарів Китаю за основними товарними групами у 2023 році

Товарна група	Обсяг експорту, млрд. доларів США
Їстівні овочі та деякі коренеплоди й бульби	10,99
М'ясні, рибні та морепродуктні продукти	10,78
Риби, ракоподібні, молюски, водні безхребетні	10,42
Харчові продукти з овочів, фруктів, горіхів	9,90
Різні їстівні продукти	6,94
Їстівні фрукти, горіхи, шкірка цитрусових, дині	5,93
Залишки, відходи харчової промисловості, корми для тварин	3,94
Кава, чай, мате та спеції	3,79
Тваринні, рослинні жири та олії, продукти розщеплення	3,5
Олійне насіння, олійні плоди, зерно, насіння, плоди	3,3
Цукор і кондитерські вироби з цукру	3,01
Напої, алкогольні напої та оцет	2,98
Зернові, борошняні, крохмальні, молочні заготовки та продукти	2,63
Продукти тваринного походження	1,74
Злаки	1,03
М'ясо та їстівні м'ясні субпродукти	0,99
Продукти помелу, солод, крохмаль, інлін, пшенична клейковина	0,9
Молочні продукти, яйця, мед, харчові продукти	0,75
Какао та какао-продукти	0,42

Джерело: [19]

У таблиці 2.4 наведено інформацію про експорт продовольчих товарів Китаю за 2023 рік. Він продовжив утримувати провідні позиції на глобальному ринку експорту продовольчих товарів, демонструючи широку товарну номенклатуру та значні обсяги поставок у ключових категоріях.

Загальна картина експорту свідчить про потужний потенціал країни у сфері агропродовольства та диверсифіковану структуру експортного портфеля. Лідуючі позиції за обсягом експорту посіли їстівні овочі та коренеплоди, що принесли дохід у 10,99 млрд доларів США. Це вказує на високий попит на овочеву продукцію китайського походження, яка користується популярністю завдяки масштабному виробництву, конкурентним цінам та розвиненій логістиці.

На другому та третьому місцях — м'ясні, рибні та морепродуктні продукти (10,78 млрд дол.) і риби, ракоподібні, молюски та інші водні безхребетні (10,42 млрд дол.), що свідчить про активний розвиток аквакультури та глибоку переробку м'ясо-рибної продукції в Китаї. Потужними залишаються і поставки харчових продуктів з овочів, фруктів і горіхів — майже 10 млрд доларів, а також різних їстівних продуктів (6,94 млрд дол.) і фруктів зі шкіркою та динями (5,93 млрд дол.), що підтверджує стабільний попит на продукцію рослинного походження, яка вважається здоровою і поживною.

Суттєвими залишаються експортні обсяги кормів, побічних продуктів харчової промисловості (3,94 млрд дол.), а також кави, чаю, спецій (3,79 млрд), що говорить про наявність потужної переробної бази та зростання попиту на нішеві аграрні сегменти. Варто також відзначити важливу роль рослинних жирів і олій (3,5 млрд), олійного насіння (3,3 млрд) та цукрових виробів (3,01 млрд), які демонструють конкурентоспроможність на тлі світових коливань цін на енергоресурси та агросировину.

Окрему увагу заслуговує експорт напоїв, зокрема алкогольних і оцтових — 2,98 млрд доларів, що підтверджує не лише внутрішню диверсифікацію виробництва, але й активну участь Китаю у глобальному ринку алкогольної продукції. Зернові, борошняні, крохмальні та молочні продукти загалом показали нижчі експортні результати (2,63 млрд дол.), що може бути наслідком внутрішньої потреби у таких продуктах або конкуренції з боку інших світових постачальників.

Найменші обсяги зафіксовано в сегментах м'яса та субпродуктів (0,99 млрд), а також молочних продуктів і меду (0,75 млрд), що відображає традиційно нижчу частку цих товарів у китайському експорті через внутрішнє споживання, ветеринарні обмеження або геополітичні чинники. Незважаючи на це, навіть у цих категоріях експорт зберігає значення у сотнях мільйонів доларів.

Таким чином, у 2023 році Китай демонструє потужну та гнучку аграрну експортну систему, яка охоплює як масові позиції (овочі, рибу, фрукти), так і продукти з вищою доданою вартістю (напої, жири, кондитерка, спеції). Стратегія КНР у цьому напрямі базується на масштабності виробництва, глибокій переробці, активному освоєнні нових ринків та постійній адаптації до глобальних кон'юктур. У перспективі це створює передумови для ще більшої експансії китайської продукції на міжнародні ринки, особливо в умовах зростаючої продовольчої конкуренції.

Таблиця 2.5

Експорт продовольчих товарів Бразилії за основними товарними групами у 2023 році

Товарна група	Обсяг експорту, млрд. доларів США
Продукти рослинного походження	70,17
Кава, чай, прянощі	7,91
Горіхи та насіння	0,79
Фрукти	1,12
Цукор і кондитерські вироби з цукру	18,13
Напої, алкогольні напої та оцет	5,66
Продукти переробки тваринного походження	2,27
Харчові продукти	17,54
М'ясо та продукти тваринного походження	24,4
Тваринні та рослинні жири й олії, продукти їх переробки	3,62

Джерело: [20]

У таблиці 2.5 розглянуто основні продовольчі групи Бразилії та їх обсяг експорту у 2023 році. Загальна структура експорту країни демонструє

високу залежність від продукції рослинного походження, яка формує основу аграрного експорту. Лідерство з абсолютним відривом утримують продукти рослинного походження — на суму 70,17 млрд доларів США. Такий показник обумовлений масштабним виробництвом сої, кукурудзи, цукрової тростини та інших стратегічно важливих культур, які експортуються переважно до Китаю, ЄС та країн Південно-Східної Азії.

Другою за обсягами статтею експорту стали м'ясо та продукти тваринного походження — 24,4 млрд доларів. Бразилія є одним із найбільших постачальників яловичини та курятини у світі, що забезпечує їй стабільний попит на зовнішніх ринках. Значний обсяг займає також експорт харчових продуктів (17,54 млрд доларів), що свідчить про добре розвинену переробну промисловість, здатну створювати продукти з доданою вартістю для експорту.

Окрему нішу у структурі бразильського експорту займає цукрова промисловість — експорт цукру та кондитерських виробів з нього приніс 18,13 млрд доларів. Це один із традиційних експортних напрямів для Бразилії, що ґрунтується на багаторічному досвіді, великих площах плантацій цукрової тростини та доступності робочої сили.

Питома вага алкогольних напоїв, оцту та інших напоїв у експорті також є помітною — 5,66 млрд доларів. Напої, зокрема бразильське вино, ром та національні продукти з тростини, користуються попитом у Латинській Америці та за її межами. Водночас вартість експорту кави, чаю і прянощів склала 7,91 млрд доларів — це стратегічно важливий напрям, адже Бразилія є світовим лідером із постачання кави, і попит на неї залишається стабільно високим навіть у періоди економічної нестабільності.

Продукти переробки тваринного походження (2,27 млрд дол.) і жири та олії як тваринного, так і рослинного походження (3,62 млрд дол.) також відіграють значну роль в аграрному експорті, що свідчить про ефективну інтеграцію первинного виробництва та переробки. Експорт фруктів (1,12 млрд) і горіхів із насінням (0,79 млрд) хоча й має нижчі показники, все ж

формує стабільну нішу, яка може розширюватися в контексті глобального попиту на здорове харчування.

Таким чином, агропродовольчий експорт Бразилії у 2023 році відзначається високою концентрацією у базових категоріях — рослинництво, м'ясна промисловість і цукрова галузь — але при цьому включає й ознаки поступової диверсифікації через розвиток сегментів переробки, харчових виробів і нішевої продукції. Така модель дозволяє Бразилії не лише зберігати провідні позиції на світовому ринку, але й ефективно реагувати на глобальні виклики, зокрема інфляцію, коливання попиту, кліматичні ризики та нові логістичні реалії.

Висновки до другого розділу

1. У 2025 році, попри повномасштабну війну та численні логістичні обмеження, аграрний експорт України продовжив формувати основу національного експорту, забезпечивши 58% від його загального обсягу. Основними експортними товарами залишаються зернові культури, жири та олії, що підтверджує збереження історичної ролі України як ключового постачальника базових продовольчих товарів у світі.

2. Структура експорту за останні роки демонструє позитивну тенденцію до диверсифікації та зростання частки готової харчової продукції з високою доданою вартістю. Зокрема, суттєво зросли обсяги експорту хлібобулочних виробів, вершкового масла, сирів та інших перероблених продуктів, що свідчить про розвиток внутрішньої переробної промисловості та поступовий перехід від сировинної моделі до інтегрованої.

3. Географічна структура експорту підтверджує стратегічне значення ринків Європейського Союзу, Близького Сходу та Північної Африки. Основними імпортерами української агропродукції у 2025 році стали Іспанія, Італія, Нідерланди, Єгипет та Туреччина, що свідчить про збереження стабільних торговельних зв'язків навіть в умовах воєнного конфлікту.

4. Порівняльний аналіз з 2018 роком виявив суттєве зменшення загального обсягу експорту до низки країн, проте водночас підтвердив здатність України адаптуватися до нових реалій — через розширення товарної номенклатури, переорієнтацію маршрутів постачання та підтримку з боку міжнародних партнерів.

ВИСНОВКИ

1. Визначено, що Україна займає вагоме стратегічне місце у світовій системі агропродовольчої безпеки, оскільки до початку повномасштабної війни забезпечувала до 10% світового експорту зернових та понад 50% світового експорту соняшникової олії. Цей статус Україна здобула завдяки поєднанню сприятливих природних ресурсів, розвиненого агросектору та спеціалізації на масових продовольчих культурах. Водночас геополітична нестабільність показала вразливість світової продовольчої системи до порушення постачання з України, що підтверджує критичну роль країни у глобальному контексті.

2. Доведено, що повномасштабна війна в Україні призвела до глибоких структурних змін в аграрному експорті, порушення логістичних маршрутів та зростання глобальної продовольчої нестабільності. Як свідчить аналіз, блокада чорноморських портів, знищення елеваторів та нестача добрив спричинили зменшення фізичних обсягів експорту, хоча вартісні показники зросли через кон'юнктурне підвищення цін. Це свідчить про загрозливу залежність багатьох країн від стабільності експорту з України та необхідність формування альтернативних логістичних коридорів.

3. Установлено, що структура українського аграрного експорту залишається переважно сировинною, однак фіксується тенденція до зростання частки переробленої продукції та нішевих товарів. Зокрема, в останні роки зросли обсяги експорту готових харчових товарів, включаючи хлібобулочні вироби, вершкове масло, мед, що свідчить про зміщення вектору аграрної політики в напрямку створення доданої вартості та

зменшення експортної сировинної залежності. Також зберігається позитивна динаміка експорту до країн ЄС, що підтримується угодами про зону вільної торгівлі.

4. Виявлено, що війна, крім фізичних руйнувань, загострила структурні проблеми українського аграрного сектору, зокрема дефіцит інвестицій, залежність від зовнішніх ринків, недостатній розвиток логістики та страхування аграрних ризиків. Також виявлена необхідність активнішого включення України в міжнародні програми продовольчої допомоги, подібні до ініціативи Grain from Ukraine, яка засвідчила гуманітарний потенціал аграрної потужності держави.

5. Проведено порівняльний аналіз, який засвідчив, що хоча Україна поступається таким аграрним гігантам як США, Бразилія чи Франція за масштабами та диверсифікацією продукції, вона має конкурентну перевагу у вирощуванні олійних і зернових культур, а також логістичну близькість до ринків Європи, Північної Африки та Азії. Це створює передумови для подальшого нарощування присутності України у світових продовольчих ланцюгах, особливо у напрямку зміцнення аграрної дипломатії. Під час аналізу було наведено таблиці за певні роки, а саме 2018 та 2024-2025 роки, завдяки яким було проведено детальний аналіз основних експортерів продовольчих товарів за групами та порівнянно між собою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вплив пандемії COVID-19 на харчові системи. / The effects of the COVID-19 pandemic on food systems. URL : <https://link.springer.com/article/10.1007/s44187-024-00183-8#:~:text=Food%20accessibility%20has%20been%20significantly,during%20the%20pandemic%20%5B25%5D> (дата звернення 03.03.2025).
2. Експорт зерна з України: 5 фактів. / Grain exports from Ukraine: 5 facts. URL : <https://www.dw.com/ru/jeksport-zerna-iz-ukrainy-5-faktov/a-62722812> (дата звернення 03.03.2025).
3. Статистична інформація. Food Products Exports by country in 2016 : World Integrated Trade Solutions. URL: https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/WLD/Year/2016/TradeFlow/Export/Partner/by-country/Product/16-24_FoodProd (дата звернення 03.03.2025).
4. Статистична інформація. Food Products Exports by country in 2022 : World Integrated Trade Solutions. URL: https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/WLD/Year/2022/TradeFlow/Export/Partner/by-country/Product/16-24_FoodProd (дата звернення 03.03.2025).
5. В Україні налічується 24 млн га чорноземів. URL: <https://superagronom.com/news/2430-v-ukrayini-nalichuyetsya-24-mln-ga-chornozemiv--vcheni> (дата звернення 04.03.2025).
6. Nataliia Patyka. Foreign trade in Ukraine's agri-food products in the context of the COVID-19 pandemic spread. EKONOMIKA APK. 2021. URL: <https://eapk.com.ua/en/journals/tom-28-9-2021/zovnishnya-torgivlya-agroprodovolchoyu-produktsiyeyu-ukrayini-v-umovakh-poshirenniya-pandemiyi-covid-19>

7. Bohdan Dukhnytskyi. Food supplying in Ukraine and the world under COVID-19 pandemic. EKONOMIKA APK. 2021. URL: <https://eapk.com.ua/en/journals/tom-28-8-2021/prodovolche-zabezpechennya-v-ukrayini-ta-sviti-v-umovakh-pandemiyi-covid-19>
8. У Стамбулі підписали угоду про експорт українського зерна. ЗМІ. / An agreement on the export of Ukrainian grain was signed in Istanbul. Media. URL: <https://suspilne.media/263462-u-stambuli-uklali-ugodu-sodo-deblokadi-ukrainskih-portiv/> (дата звернення 05.03.2025).
9. Український аграрний експорт у 2024 році: зростання поставок попри війну. / Ukrainian agricultural exports in 2024: growth in supplies despite the war. URL: <https://propozitsiya.com/news/ukrayinskyy-ahraryy-eksport-u-2024-rotsi-zrostannya-postavok-popry-viynu?> (дата звернення 06.03.2025).
10. Програма «Зерно з України». / Grain From Ukraine program. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Grain_From_Ukraine_program (дата звернення 06.03.2025).
11. Г.С. Федосєєва. Оцінка конкурентних переваг областей України на світовому ринку сільськогосподарської продукції : Сталий розвиток економіки. 2024.
12. Конкурентні переваги України на світових ринках сільськогосподарської продукції / Competitive advantages of Ukraine in global agricultural markets. URL: https://uahistory.co/pidruchniki/pestyshko-geography-11-class-2019-standard-level/30.php#google_vignette (дата звернення 10.03.2025).
13. Звіт «Товарна структура зовнішньої торгівлі України 2025 рік» . URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2025/zd/tsztt/arh_tsztt2025_u.html (дата звернення 14.03.2025).

14. Звіт «Товарна структура зовнішньої торгівлі України 2018 рік» . URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1218_u.htm (дата звернення 15.03.2025).
15. Звіт «Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі 2025 рік» . URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2025/zd/kr_tstr/arh_kr_2025.htm (дата звернення 15.03.2025).
16. Звіт «Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі 2018 рік» URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/kr_tstr/arh_kr_2018.htm (дата звернення 23.03.2025).
17. Експорт української агропродукції у березні досяг 2,1 млрд доларів США / Exports of Ukrainian agricultural products reached 2.1 billion US dollars in March. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/260840.html (дата звернення 24.03.2025).
18. Report of United States Agricultural Export Yearbook. 2022. URL: https://www.fas.usda.gov/sites/default/files/2023-05/2022-Yearbook_0.pdf (дата звернення 24.03.2025).
19. Звіт про експорт Китаю за категоріями. / China Export Report by Category. URL: <https://tradingeconomics.com/china/exports-by-category> (дата звернення 24.03.2025).
20. Економічний профіль Бразилії. ОЕС. URL: <https://oec.world/en/profile/country/bra> (дата звернення 25.03.2025).
21. Василь Хмельницький, Анатолій Амелін. SWOT-аналіз української економіки : електронна стаття. URL: <https://ufuture.com/uk/swot-analiz-ukrayinskoyi-ekonomiki-vid-vasilya-hmelnitskogo-ta-anatoliya-amelina/> (дата звернення 01.04.2025).

22. Інтерактивна карта ґрунтів України. / Interactive map of soils of Ukraine. URL: <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy> (дата звернення 01.04.2025).
23. Про основні засади продовольчої безпеки України : Закон України від 21.06.2007 р. № 1602-V. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 45. Ст. 532.
24. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO). The State of Food Security and Nutrition in the World 2023. URL: <https://www.fao.org/documents/card/en/c/CC3017EN> (дата звернення 08.04.2025).
25. World Bank. Global Economic Prospects. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (дата звернення 11.04.2025).
26. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII (зі змінами і доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1991. № 29. Ст. 377.
27. Ukrainian Agribusiness Club (УКАБ). Аналітика аграрного експорту України. URL: <https://ucab.ua> (дата звернення 11.04.2025).
28. Державна служба статистики України. Експорт та імпорт товарів у зовнішній торгівлі України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.04.2025)
29. Schmidhuber J., Torero M. COVID-19: Channels of transmission to food and agriculture. FAO, 2020. URL: <https://www.fao.org/3/ca8430en/CA8430EN.pdf> (дата звернення 14.04.2025).
30. Headey D., Barrett C. Global food crisis: Causes, trends and policy responses. Food Policy. 2022. Vol. 106. 102202. URL: <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2021.102202> (дата звернення 21.04.2025).

31. KSE Institute. Експорт агропродовольства з України у 2024 році: ключові тренди та виклики. Київ, 2024. URL: <https://kse.ua/research> (дата звернення 21.04.2025).
32. Н.А. Казакова, Г.О. Неустроева, В.О. Громов. Продовольча проблема східного регіону України, спричинена війною. Вісник НТУ «ХПІ». 2022.
33. Голіков А. П. Економічна географія світового сільського господарства : навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020. 215 с.
34. Продовольча програма ООН (WFP). Global Report on Food Crises 2023. Rome : WFP, 2023. URL: <https://www.wfp.org/publications> (дата звернення 23.04.2025).
35. Лупенко Ю. О., Прокопа І. В. Аграрний сектор України в умовах воєнного стану. Економіка АПК. 2023. № 3. С. 7–17.
36. OECD. Agricultural Outlook 2023–2032. Paris : OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/oecd-fao-agricultural-outlook-2023_6f1123d3-en (дата звернення 24.04.2025).
37. Бондарчук М.Є. Місце України на світовому ринку продовольства. Одеський національний політехнічний університет. 2019.
38. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.91. № 959-XII - Закон про ЗЕД
39. World Investment Report 2019: Transnational Corporations and Export Competitiveness, New York and Geneva. 2019.
40. Національний банк України. "Аналіз аграрного сектору". URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 24.04.2025).
41. How the Russian invasion of Ukraine has further aggravated the global food crisis. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/how-the-russian-invasion-of-ukraine-has-further-aggravated-the-global-food->

[crisis/#:~:text=Due%20to%20the%20war%20Ukraine%2C%20a%20leading%20g rain,the%20price%20rise%2C%20but%20the%20outlook%20remains%20difficult](#)

(дата звернення 27.04.2025).

42. Reuters 2022 Report. The war in Ukraine is fuelling a global food crisis. URL: <https://www.reuters.com/graphics/UKRAINE-CRISIS/FOOD/zjvqkgomjvx/> (дата звернення 28.04.2025).

43. World Food Programme. Supporting exports of Ukrainian food. URL: <https://www.wfp.org/publications/wfp-ukraine-supporting-exports-ukrainian-food-may-2025> (дата звернення 28.04.2025).

44. Скільки зерна Україна експортує і як воно йде з країни? / How much grain is Ukraine exporting and how is it leaving the country? URL: <https://www.bbc.com/news/world-61759692> (дата звернення 01.05.2025).

45. Глобальна продовольча безпека: старі проблеми, нові виклики та ефективні рішення. GrowHow. 2022. URL: <https://www.growhow.in.ua/hlobalna-prodovolcha-bezpeka-stari-problemy-novi-vyklyky-ta-efektyvni-rishennia/> (дата звернення 01.05.2025).

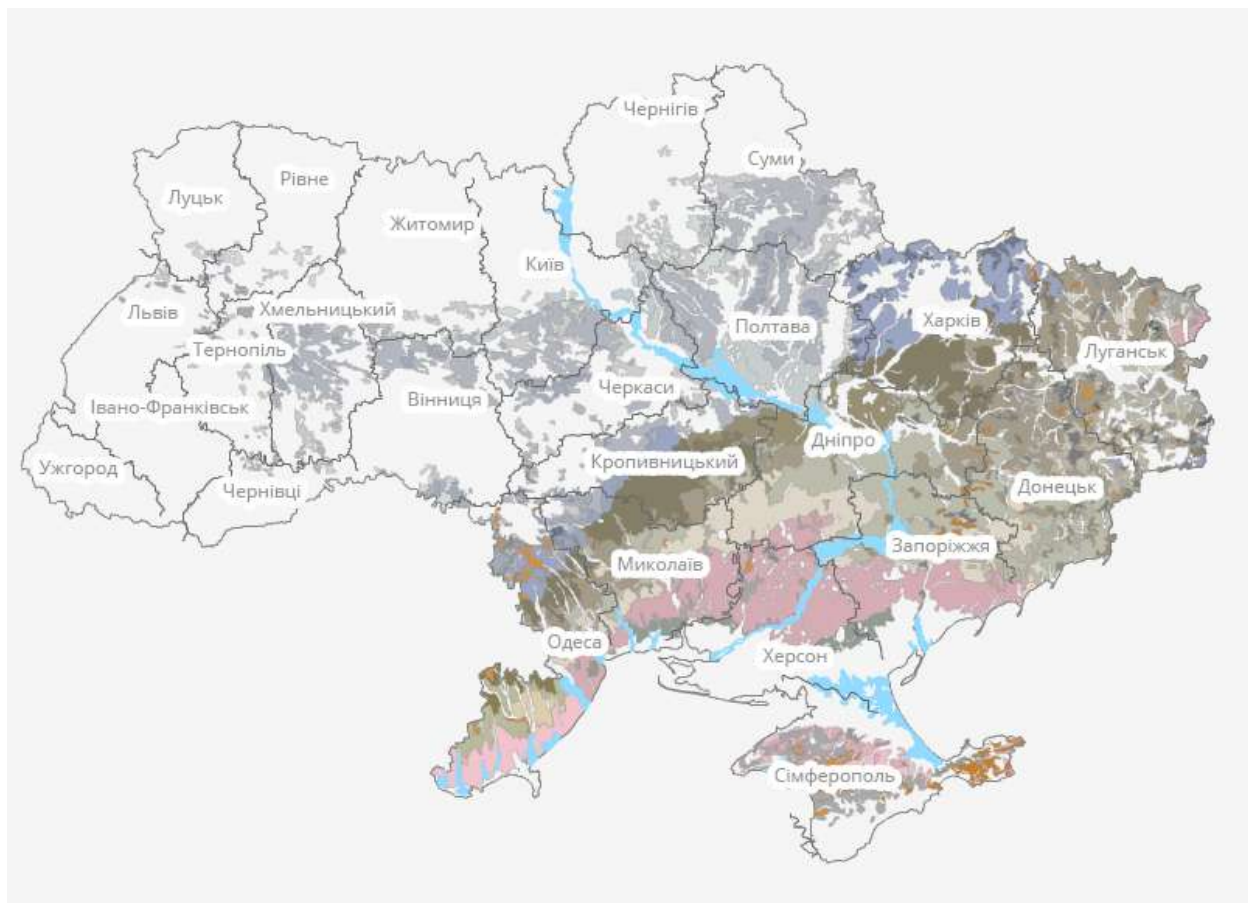
46. Ніна Кравець. Продовольча проблема в світі та діяльність ФАО ООН. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2023.

47. Продовольча криза 2022. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Продовольча_криза_\(2022\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Продовольча_криза_(2022)) (дата звернення 02.05.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Інтерактивна карта ґрунтів України

Джерело: [22]

Додаток Б
Таблиця Б.1

Експорт аграрної продукції України за основними товарними групами за
2018 рік

Код і назва товарів згідно з УКТ ЗЕД	Експорт/Exports		
	тис.дол. США / thsd. USD	у % до 2017 / in % to 2017	у % до загального обсягу / % of the total volume
Усього	47334987,0	109,4	100,0
у тому числі			
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	1210638,3	120,6	3,9
II. Продукти рослинного походження	9886060,4	115,5	32,4
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	4496511,0	101,9	13,8
IV. Готові харчові продукти	3018600,8	114,8	9,0

Джерело: [14]

Додаток В

Таблиця В.1

Експорт з України до Італії — аграрні та харчові товари

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	М'ясо та їстівні субпродукти	992,8
04	Молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	7 381,60
05	Інші продукти тваринного походження	228,4
07	Овочі	1 031,80
08	Їстівні плоди та горіхи	4 156,00
09	Кава, чай	42,5
10	Зернові культури	192 434,60
11	Продукція борошномельно-круп'яної промисловості	225,5
12	Насіння і плоди олійних рослин	17 621,80
13	Шелак природний	1,8
15	Жири та олії тваринного або рослинного походження	118 392,70
16	Продукти з м'яса, риби	6,6
17	Цукор і кондитерські вироби з цукру	791,3
18	Какао та продукти з нього	77,3
19	Готові продукти із зерна	296,8
20	Продукти переробки овочів	948,2
21	Різні харчові продукти	142
22	Алкогольні й безалкогольні напої та оцет	369,1
23	Залишки і відходи харчової промисловості	8 611,50
	Всього:	353752,3

Джерело: [15]

Таблиця В.2

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	2109,2
03	риба і ракоподібні	284,5
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	1880,7
07	овочі	87,6
10	зернові культури	301833,2
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	403,4
12	насіння і плоди олійних рослин	581,4
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	109326,4
16	продукти з м'яса, риби	40,9
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	206,1
18	какао та продукти з нього	529,1
19	готові продукти із зерна	497,5
20	продукти переробки овочів	32,4
21	різні харчові продукти	57
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	111,7
23	залишки і відходи харчової промисловості	20063
Всього:		438044,1

Джерело: [15]

Таблиця В.3

Експорт з України до Китаю — аграрні та харчові товари

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	3 230,70
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	853,3
05	інші продукти тваринного походження	103,6
07	овочі	17,1
08	їстівні плоди та горіхи	42
10	зернові культури	287,2
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	179,2
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	1 139,30
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	932,9
18	какао та продукти з нього	12,1
19	готові продукти із зерна	417,9
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	760,2
23	залишки і відходи харчової промисловості	37 055,60
	Всього:	45 031,10

Джерело: [15]

Таблиця В.4

Експорт з України до Туреччини — аграрні та харчові товари

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	5 502,30
03	риба і ракоподібні	0,3
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	10,8
07	овочі	2 731,90
08	їстівні плоди та горіхи	473,8
09	кава, чай	136,4
10	зернові культури	112 624,30
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	2 382,70
12	насіння і плоди олійних рослин	69 694,50
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	23 259,40
16	продукти з м'яса, риби	196
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	9 863,50
18	какао та продукти з нього	2 103,90
19	готові продукти із зерна	1 686,10
20	продукти переробки овочів	197,1
21	різні харчові продукти	218
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	52,3
23	залишки і відходи харчової промисловості	15 520,30
	Всього:	246 653,60

Джерело: [15]

Таблиця В.5

Експорт з України до Єгипту — аграрні та харчові товари

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	1 295,70
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	187,4
07	овочі	117
10	зернові культури	204 974,60
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	62,2
12	насіння і плоди олійних рослин	46 890,50
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	13 693,80
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	65,6
18	какао та продукти з нього	158,3
19	готові продукти із зерна	102,5
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	2,2
23	залишки і відходи харчової промисловості	1 209,70
	Всього:	268 759,50

Джерело: [15]

Таблиця В.6

Експорт з України до Нідерландів — аграрні та харчові товари

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	45 268,00
03	риба і ракоподібні	685,5
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	2 744,50
05	інші продукти тваринного походження	3,1
07	овочі	237,9
08	їстівні плоди та горіхи	688,6
09	кава, чай	82,1
10	зернові культури	108 287,30
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	542,9
12	насіння і плоди олійних рослин	14 863,70
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	89 294,90
16	продукти з м'яса, риби	1 523,10
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	121,9
18	какао та продукти з нього	1020,7
19	готові продукти із зерна	881,5
20	продукти переробки овочів	2685,9
21	різні харчові продукти	982,9
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	340,3
23	залишки і відходи харчової промисловості	7 262,00
Всього:		277 516,80

Джерело: [15]

Таблиця В.7

Експорт з України до Польщі — аграрні та харчові товари

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	67,4
03	риба і ракоподібні	351
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний	7 105,60
05	інші продукти тваринного походження	1 122,20
07	овочі	2 644,70
08	їстівні плоди та горіхи	7 111,30
09	кава, чай	797,6
10	зернові культури	3 448,60
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	2 255,00
12	насіння і плоди олійних рослин	16 338,00
13	шелак природний	2,90
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	83 328,10
16	продукти з м'яса, риби	207
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	5 101,00
18	какао та продукти з нього	6 658,60
19	готові продукти із зерна	7 047,50
20	продукти переробки овочів	9268,5
21	різні харчові продукти	4 621,30
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	4 796,20
23	залишки і відходи харчової промисловості	56 189,10
	Всього:	218461,6

Джерело: [15]

Таблиця В.8

Експорт з України до Румунії — аграрні та харчові товари

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	5 162,80
03	риба і ракоподібні	1,9
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	765,6
05	інші продукти тваринного походження	148
07	овочі	614,2
08	їстівні плоди та горіхи	230,4
09	кава, чай	91,7
10	зернові культури	8 240,00
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	1 146,20
12	насіння і плоди олійних рослин	8 295,80
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	22 286,40
16	продукти з м'яса, риби	376,1
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	4 021,90
18	какао та продукти з нього	5 306,90
19	готові продукти із зерна	7 855,70
20	продукти переробки овочів	1 947,50
21	різні харчові продукти	497,8
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	1 557,70
23	залишки і відходи харчової промисловості	8 371,50
	Всього:	76 918,10

Джерело: [15]

Таблиця В.9

Експорт з України до Німеччини— аграрні та харчові товари

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	67,4
03	риба і ракоподібні	2 525,60
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	4 339,90
05	інші продукти тваринного походження	225,2
07	овочі	772,4
08	їстівні плоди та горіхи	5 665,90
09	кава, чай	316,6
10	зернові культури	13 039,90
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	591,8
12	насіння і плоди олійних рослин	45 448,30
13	шелак природний	3,1
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	6 682,20
16	продукти з м'яса, риби	259,9
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	1 920,60
18	какао та продукти з нього	660,80
19	готові продукти із зерна	6 683,10
20	продукти переробки овочів	4201
21	різні харчові продукти	3 123,30
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	4 681,80
23	залишки і відходи харчової промисловості	1 673,60
	Всього:	102882,4

Джерело: [15]

Таблиця В.10

Експорт з України до Литви— аграрні та харчові товари

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	1 349,0
03	риба і ракоподібні	294,5
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	2 074,9
05	інші продукти тваринного походження	178,2
07	овочі	260,6
08	їстівні плоди та горіхи	674,8
09	кава, чай	0,9
10	зернові культури	261,3
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	785,3
12	насіння і плоди олійних рослин	402,4
13	шелак природний	15,1
14	рослинні матеріали для виготовлення	11,3
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	5 937,5
16	продукти з м'яса, риби	244,1
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	2 033,0
18	какао та продукти з нього	1 684,8
19	готові продукти із зерна	2 106,8
20	продукти переробки овочів	508,1
21	різні харчові продукти	397,5
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	16 578,2
23	залишки і відходи харчової промисловості	5 232,0
	Всього:	41 030,3

Джерело: [15]

Додаток Г

Таблиця Г.1

Експорт з України до Іспанії — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	6 016,10
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	2 018,80
05	інші продукти тваринного походження	24,7
07	овочі	43 179,00
08	їстівні плоди та горіхи	1 496,10
10	зернові культури	642 970,10
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	2 395,00
12	насіння і плоди олійних рослин	20 864,50
13	шелак природний	184,60
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	238 781,10
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	2 473,80
18	какао та продукти з нього	210,9
19	готові продукти із зерна	3 721,40
20	продукти переробки овочів	97,70
21	різні харчові продукти	102,8
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	367,3
23	залишки і відходи харчової промисловості	74 843,60
	Всього:	1 039 747,50

Джерело: [16]

Таблиця Г.2

Експорт з України до Китаю — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	65
03	риба і ракоподібні	0,7
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	16 730,70
05	інші продукти тваринного походження	245,4
07	овочі	30,2
08	їстівні плоди та горіхи	1 390,20
09	кава, чай	132,2
10	зернові культури	552 235,50
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	18 634,90
12	насіння і плоди олійних рослин	202,3
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	426 064,40
16	продукти з м'яса, риби	5,3
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	4 522,60
18	какао та продукти з нього	1 778,90
19	готові продукти із зерна	2 524,70
20	продукти переробки овочів	289,70
21	різні харчові продукти	562,8
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	3 081,20
23	залишки і відходи харчової промисловості	142 395,60
	Всього:	1170892,3

Джерело: [16]

Таблиця Г.3

Експорт з України до Туреччини — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	10 450,50
03	риба і ракоподібні	856,3
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	22 635,00
05	інші продукти тваринного походження	36,2
07	овочі	9 473,90
08	їстівні плоди та горіхи	20 427,90
09	кава, чай	231,3
10	зернові культури	184 357,60
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	4 959,10
12	насіння і плоди олійних рослин	322 925,50
13	шелак природний	0,60
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	57 758,60
16	продукти з м'яса, риби	2 502,30
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	18 441,80
18	какао та продукти з нього	2 544,30
19	готові продукти із зерна	5 292,40
20	продукти переробки овочів	831,40
21	різні харчові продукти	2 346,30
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	1 056,40
23	залишки і відходи харчової промисловості	130 501,60
Всього:		797 629,00

Джерело: [16]

Таблиця Г.4

Експорт з України до Єгипту — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	6 706,00
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	7 964,00
07	овочі	4 528,20
08	їстівні плоди та горіхи	68,50
09	кава, чай	30,8
10	зернові культури	666 333,20
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	2 298,10
12	насіння і плоди олійних рослин	52 174,60
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	74 853,50
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	35,2
18	какао та продукти з нього	1,1
19	готові продукти із зерна	226,5
20	продукти переробки овочів	491,2
21	різні харчові продукти	844,6
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	0,6
23	залишки і відходи харчової промисловості	18 365,20
	Всього:	834 921,30

Джерело: [16]

Таблиця Г.5

Експорт з України до Нідерландів — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	115 494,20
03	риба і ракоподібні	602,9
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	15 932,80
05	інші продукти тваринного походження	195,7
07	овочі	1 689,50
08	їстівні плоди та горіхи	11 150,20
09	кава, чай	536,7
10	зернові культури	556 445,70
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	1 743,30
12	насіння і плоди олійних рослин	101 232,50
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	258 190,10
16	продукти з м'яса, риби	202,6
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	141,4
18	какао та продукти з нього	1 629,50
19	готові продукти із зерна	2 388,90
20	продукти переробки овочів	5 529,00
21	різні харчові продукти	960,3
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	162
23	залишки і відходи харчової промисловості	77 632,10
Всього:		1 151 859,40

Джерело: [16]

Таблиця Г.6

Експорт з України до Польщі — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	3 849,60
03	риба і ракоподібні	181,2
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	22 816,10
05	інші продукти тваринного походження	3 320,30
07	овочі	17 847,50
08	їстівні плоди та горіхи	39 781,50
09	кава, чай	1 379,40
10	зернові культури	35 583,50
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	8 782,20
12	насіння і плоди олійних рослин	79 675,00
13	шелак природний	11,5
14	рослинні матеріали для виготовлення	30 000,90
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	126 513,70
16	продукти з м'яса, риби	1,80
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	12 953,90
18	какао та продукти з нього	6 313,60
19	готові продукти із зерна	7 295,70
20	продукти переробки овочів	38 056,70
21	різні харчові продукти	6 369,10
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	9 597,90
23	залишки і відходи харчової промисловості	105 533,00
	Всього:	555 864,10

Джерело: [16]

Таблиця Г.7

Експорт з України до Румунії — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	10 817,7
03	риба і ракоподібні	69,2
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	1 222,9
05	інші продукти тваринного походження	40,0
07	овочі	5 737,2
08	їстівні плоди та горіхи	5 097,1
09	кава, чай	16,7
10	зернові культури	5 508,5
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	158,1
12	насіння і плоди олійних рослин	4 079,9
13	шелак природний	-
14	рослинні матеріали для виготовлення	17,4
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	5 228,4
16	продукти з м'яса, риби	1 706,4
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	12 102,4
18	какао та продукти з нього	10 560,3
19	готові продукти із зерна	13 231,0
20	продукти переробки овочів	1 258,8
21	різні харчові продукти	3 647,8
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	1 624,8
23	залишки і відходи харчової промисловості	5 964,7
	Всього:	88 089,2

Джерело: [16]

Таблиця Г.8

Експорт з України до Німеччини — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	32 194,0
03	риба і ракоподібні	5 479,8
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	25 325,4
05	інші продукти тваринного походження	1 590,8
07	овочі	11 725,1
08	їстівні плоди та горіхи	9 012,6
09	кава, чай	822,7
10	зернові культури	148 329,6
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	2 827,2
12	насіння і плоди олійних рослин	344 623,8
13	шелак природний	1,9
14	рослинні матеріали для виготовлення	780,7
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	14 113,0
16	продукти з м'яса, риби	195,2
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	6 907,9
18	какао та продукти з нього	1 843,5
19	готові продукти із зерна	12 686,5
20	продукти переробки овочів	21 017,1
21	різні харчові продукти	5 106,1
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	5 423,4
23	залишки і відходи харчової промисловості	7 078,4
Всього:		657 084,7

Джерело: [16]

Таблиця Г.9

Експорт з України до Італії — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	584,5
03	риба і ракоподібні	45,7
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	6 846,2
05	інші продукти тваринного походження	139,1
06	живі дерева та інші рослини	61,6
07	овочі	2 277,1
08	їстівні плоди та горіхи	10 231,2
09	кава, чай	101,8
10	зернові культури	335 632,0
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	23,7
12	насіння і плоди олійних рослин	59 520,7
13	шелак природний	-
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	236 913,9
16	продукти з м'яса, риби	0,2
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	1 989,8
18	какао та продукти з нього	182,6
19	готові продукти із зерна	2 081,0
20	продукти переробки овочів	171,5
21	різні харчові продукти	263,5
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	486,7
23	залишки і відходи харчової промисловості	45 154,2
Всього:		702 707,2

Джерело: [16]

Таблиця Г.10

Експорт з України до Литви — аграрні та харчові товари (січень-грудень 2018р.)

Код	Товарна група	Обсяг продовольчого експорту (тис. дол. США)
02	м'ясо та їстівні субпродукти	1 174,9
03	риба і ракоподібні	167,5
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	6 684,1
05	інші продукти тваринного походження	136,1
07	овочі	958,9
08	їстівні плоди та горіхи	8 419,8
09	кава, чай	51,3
10	зернові культури	24 299,6
11	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	618,7
12	насіння і плоди олійних рослин	5 153,4
13	шелак природний	20,2
14	рослинні матеріали для виготовлення	563,2
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	29 493,7
16	продукти з м'яса, риби	54,8
17	цукор і кондитерські вироби з цукру	5 834,9
18	какао та продукти з нього	4 160,5
19	готові продукти із зерна	7 269,3
20	продукти переробки овочів	1 675,9
21	різні харчові продукти	3 315,6
22	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	5 333,0
23	залишки і відходи харчової промисловості	13 049,7
	Всього:	118 435,1

Джерело: [16]

Додаток Д

Динаміка експорту продовольчих товарів США (2018-2022 роки)

Top U.S. Agricultural Exports (Values in millions of dollars)

Commodity	2018	2019	2020	2021	2022	2021-2022 % Change	2018-2022 Average
Soybeans	17,058	18,694	25,516	27,395	34,392	26%	24,611
Corn	12,472	7,671	9,246	18,629	18,609	0%	13,325
Beef & Beef Products	8,357	8,094	7,637	10,524	11,683	11%	9,259
Dairy Products	5,479	5,914	6,447	7,610	9,505	25%	6,991
Cotton	6,550	6,140	5,949	5,684	9,015	59%	6,668
Tree Nuts	8,515	9,074	8,400	8,860	8,971	1%	8,764
Wheat	5,387	6,228	6,282	7,224	8,487	17%	6,722
Pork & Pork Products	6,403	6,951	7,719	8,113	7,685	-5%	7,374
Soybean Meal	5,073	4,335	4,699	5,581	6,159	10%	5,169
Poultry Meat & Products*	4,274	4,243	4,242	5,232	5,967	14%	4,792
Food Preparations	4,599	5,032	5,094	5,888	5,724	-3%	5,268
Bakery Goods, Cereals, & Pasta	3,474	3,614	3,603	3,734	4,115	10%	3,708
Fresh Fruit	4,676	4,383	4,323	4,467	4,109	-8%	4,392
Ethanol**	2,663	2,330	2,296	2,770	3,776	36%	2,767
Distillers' Grains	2,456	2,227	2,327	2,985	3,382	13%	2,675
Processed Vegetables	2,804	2,889	2,564	2,784	3,024	9%	2,813
Fresh Vegetables	2,577	2,672	2,571	2,692	2,786	3%	2,659
All Others	41,918	40,591	40,758	46,371	48,653	5%	43,658
Total Exported	144,733	141,082	149,675	176,542	196,042	11%	161,615

Джерело: [18, с. 4]